

מעתיק השמועה

זכה הגה"צ המשגיח רבי דב יפה זצ"ל להיות מעתיק השמועה של עשרות פנינים והליכות חיים ממרן החזון איש זיע"א. ומעוד גדולי ישראל שהיו דבוק בהם עד מאוד ועקב אחר כל הליכותם. וחלקם הגדול התפרסמו בס' לעבדך באמת. וכאן סדרנו בס"ד מאתים ענינים.

רשימות דברים ששמע על מרן החזון איש

ו"ל המשגיח בתחילת רשימותיו: "יש שנכתבו בדיוק ממש כפי ששמעתי מפיו או מפי הגר"ג שולמן זצ"ל וכו' ויש שנכתבו בקרוב".

מצות תלמוד תורה ודרכי קנייתו

א. פעם כשהזכרתי לפניו דבר מסדר הלימוד שקובע הגר"ג בהלכות תלמוד תורה אמה יש הרבה דרכים לקניית התורה כל גדול שמפרסם סדר לימוד מועיל לאלו שמשורש נשמתו שמעתי שאמר שהשואל ומשיב קנה את מדרגתו על ידי שעבר ארבעים חמישים פעם על הש"ס.

ב. אמר שיותר קל ללמוד שמונה עשרה שעות ביום מאשר שש שעות ביום. [הוסיף הגר"ד, אפשר להסביר בלימוד של שש שעות ביום יתכן שהדברים שעושה בשאר הזמן יוציאו את ראשו גם מאותן שש שעות שלומד לא כן אצל הלומד שמונה עשרה שעות ביום אצלו אין מה שיוציאו זאת ועוד כל תיבה ותיבה היא מצוה בפני עצמה ומקדשת את האדם ועל כן יש חשק יותר ללמוד לדבר זה של החזו"א מצאתי סימוכין במדרש שוחר טוב תהלים על הפסוק במזמור קי"ט מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי המדרש מביא בעניין זה דברי דוד המלך ע"ה שאמר שלא הנחתי אותה כל עיקר לפי שלא הנחתי לא היתה עלי משוי אלא זמירות].

ג. שיבחו לפניו משפחה פלוגית שיש בהן אהבת תורה. והגיב אחר כך לפני מקורביו אהבת המקצוע של ראש ישיבה עדיין אינה אהבת תורה.

ד. לאיזו חתונה צריך ליסוע וכמה חייבים לשהות. השיב להשיב לב איך מנהג העולם ואיך מרגישים. ונשאל מדוע תהא מצוה זו שונה מכל המצוות השיב כך הדין בכל המצוות שאין להם שיעור.

ה. אמר קצת דברים בטלים זה מצרכי בני אדם.

ו. הים נברא עבור העמלים בתורה, מועיל לחיזוק המוח [כח העיון]

ז. שאלתי על מה שכותב הרמב"ם פ"א מהלכות תלמוד תורה הי"ג יאשה שלמדה תורה יש לה שכר ואע"פ שיש לה שכר ציוו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה ומדוע לא אסרו חכמים על הבת עצמה אמר לי כך כתוב ברמב"ם והוסיף כשנפשה חשקה בתורה לה זה לא יזיק, ואמר שלא כל הדברים חתוכים. והוסיף לי שהוא כלל גדול.

ח. לאחד שחיפש חתן עבור אחותו אמר מרן אל תבקש דוקא מהבחורים המצלצים ישנם הרבה בחורים טובים שאין יודעים עליהם.

בדרכי הלימוד

ט. אמר לצעיר אחד לראות בספרי האחרונים רק את הקושיות.

עקיבא איגר. יעץ לבן ישיבה צעיר שלאחר שיסיים פרק יחזור על המשניות.

כב. כמדומה שיעץ לאחד לחזור הרבה פעמים במחשבתו לאחר שעבר על סוגיא.

כג. כאשר סיפרתי לפניו דרך תמהון שיש מי שפירש שהתפסה בנדרים פירושה התפסה כדיבור הקודם ונחשב שהמתפס משתמש כדיבורו של הקודם ועל ידו הוא פועל הגיב פעמים עולה במוחו של האדם הברקה אמיתית אמנם כאשר הוא משתדל לפרשה במילים הדבר מסתלף.

כד. בחור הזכיר לפני רבינו שהישועות יעקב מביא את הרשב"א האומר כך וכך הגיב רבינו מזה תוכל לדעת רק את הבנת הישועות יעקב ברשב"א [וצריך לראות את הרשב"א בפנים] אחר כך כאשר רבינו ציטט דבר בשם חכם פלוגי אמר הבחור שהוא רוצה לראות בפנים וטפח לו רבינו על השכם.

כה. ביחס לשיטת לימוד מסוימת הגיב ואמר אוואדע א' סברא אבער ניט דאס איז סברא [מהגר"ג שולמן].

כו. כידוע מתפעל הרמב"ם מאוד מגדולת הר"י מגאש אילו היה הרמב"ם רואה את דברי התוספות היה מתפעל לא פחות. שאלתי אותו בצעירותי כשלא מסתדר לי עם התוספות אם יכול אני ללמוד עם שיטה אחרת השיב כן אבל כל כמה שמתגדלים יותר רואים יותר גדלותם של בעלי התוספות.

כז. העזתי לשאול כשיש מחלוקת ראשונים האם תמיד הכרחי לומר שכל אחד ידע את כל הקושיות שהשני מקשה עליו ולא התחשב בזה או שאפשר לפעמים שאילו היה שומע את קושיות חבירו היה חוזר בו ואמר יש משני הסוגים.

כח. שמעתי מהגר"ג שולמן זצ"ל שאמר בשם רבינו שלפי הטרדות הגדולות שהיו לראשונים ו"ל צריך להודות להם על כל מילה שכתבו.

כט. אמר הגדולים שהתיישבו לכתוב ספר המציאות שלהם נעתקה על הנייר [הגר"ג שולמן זצ"ל].

ל. שאלו כיון שהגר"א נחשב ושקול כמו ראשון מדוע אין מכריעים תמיד כמוהו והשיב אמנם היקפו למעלה מכח אנושי אבל השיקול דעת הוא סוף סוף של אחרון. ולי השיב שלא תמיד ידוע מה דעתו הוא מביא מקור לכל שיטה.

לא. שמעתי משמו שאמר שהמגן אברהם הוא גדול מפרשי השולחן ערוך בכל החלקים.

פעילויות לבני תורה

לב. לשאלת בחור צעיר אם להפסיק היום מלימודו כדי לסייע להצלחת הרישום השיב ככאב אין אנחנו מאמינים בכח התורה שעל ידה מוסיפים קדושה בכל העולם ואמר אילו היו נטורי קרתא מתמסרים ללימוד התורה כמו שהם מתמסרים למען היהדות [אידשקייט] היו פועלים בזה יותר.

י. צעיר אחד אמר למרן שהוא מאד נהנה מהר"ן על מסכת סנהדרין. אמר לו מרן אם כן עליך ללמוד [ואולי אמר אם כן עליך להרבות ללמוד]. [מפי הרב קרול זצ"ל]

יא. צריך לגשת לגמרא כאילו ישנה שאלה לפנינו לדינא וצריך לדעת מה הדין אלא שהדרך להגיע אל התשובה הוא על ידי חכמה ממושכה.

יב. שיבח את לימוד הבית יוסף שממנו אפשר ללמוד איך הפסק נבנה מתוך הגמרא.

יג. שיא יכולת הלימוד [דער שפיץ פון קענען לערנען] לדעת להוציא דין מתוך הגמרא. בזמן הגמרא כאשר ראו ילד מוכשר אמרו עתיד זה להיות מורה הוראה בישראל. היום היו אומרים עתיד זה להיות ראש ישיבה הוא ביקר את השיעורים שמלמדים בהם דברים צדדיים לסוגיא ואינם מלמדים כלל איך יוצא הדין מתוך הסוגיא.

יד. צעיר שאל אם יכול הוא להתחיל ללמוד בטור ולהגיע מתוכו לגמרא. השיב אין הבדל כמה מתחילים העיקר שיהא קשר בין הגמרא לפוסקים.

טו. כאשר סיפר לו צעיר שבבין הזמנים למד כמה זמן כמעט כל היום ספר משנה ברורה אמר לו אפשר לעשות זאת לפעמים ומעתה יהא די לך בחצי שעה ליום [ופעם אמר לי שרואים שבחורים יראי חטא יודעים כמה זמן להקדיש ללימוד הלכה].

טז. בן ישיבה צעיר שאל מהי דרך הלימוד הטובה לפניו. השיבו רבינו תלמד שבועיים בהתמדה ואז תמצא את דרכיך.

יז. לבן ישיבה צעיר ששאל אם יעדיף ללמוד בעיון או במהירות יותר לבקיאות השיב הלא זוהי מלחמה וצריך לעשות איך שיעלה בידך. שאלו הלא ואם יכול אני את שניהם והשיב תעדיף את העיון.

יח. במעמדי שאל רבינו לבחור צעיר עם אלו ראשונים הנך לומד והבחור השיב עם כולם. חיך רבינו בלבביות רבה כלומר עם אף אחד לא. ולי אמר שחוץ מהתוספות צריך ללמוד עם עוד ראשון אחד והזכיר דברי חז"ל שמי שלא טעם טעם הלכה לא טעם טעם חכמה. ואמר בלי עוד ראשון זה לא טעם טעם חכמה.

יט. שאלתי אם כדאי ללמוד ספר קרית ספר להמב"ט כדי לקבל ידיעות כלליות השיב יש שם הרבה דברים שאפשר לחלוק עליהם [ואולי הוסיף וצריך לחלוק עליהם] אם עכשיו תלמד אותו תקבל את כל הדברים כמוחלטים ואולי כשאתה לבד תברר את הסוגיא נשמתיך תגיד אחרת.

כ. אמר פעם למה נטפלים דווקא להרמב"ם שדבריו סתומים הרי אפשר ללמוד את דברי הראשונים שדבריהם מפורשים [מפי הגר"ע זקס זצ"ל]

כא. את מעלת לימוד המשניות ראה בלימוד היסודי עם פירוש הרע"ב התוספות יו"ט ורבי

לג. שאלתי אם ראוי להשתדל שכל הבחורים יעסקו בבין הזמנים בהצלת ילדי העולים והשיב אם בחור יצא למשך כמה שבועות לעסוק בחוץ אפשר שכבר לא יחזור יותר לשיבה וכמעט כל אחד הוא בספק להיות מגדולי הדור לאחר עשרות שנים רואים שגדולי הדור הם לא דוקא אלו שציפו מהם לכתחילה שכל כך יתגדלו ואחרים שציפו מהם לא יצאו מה שציפו.

לד. אמר לאחד שהיה להוט בצעירותו להועיל לאחרים ר' יוחנן בן זכאי ארבעים שנה למד וארבעים שנה לימד וכי בכל הארבעים שנה שלמד לא היה מה לפעול אלא כך הוא הסדר ארבעים שנה למד ואחר כך ארבעים שנה לימד ושמעתי שאמר על החפץ חיים שכל ימי חייו עבד להיות חפץ חיים ובעשרת שנותיו האחרונות הפך את העולם.

לה. ביחס לפעולות חבר הפעילים אמר יש יחידים שצריכים לעסוק בזה והם בדרך כלל כבר מוצאים את הדרך לזה. כשבחור בא לשאול אותי אני בדרך כלל משיב בשלילה אך לאחר שכבר התחיל לעסוק בדרך כלל אינני מפסיק אותו.

לו. לבן תורה שעסק בפעילות אמר מכל אלו שתציל ספק אם יצא אחד כמותו.

לז. אברך שאל את מרן מתי יוכל לעזוב את לימודו ולקבל תפקיד השגחה בשיבה השיבו מרן בקירוב יש מי שהממילא שלו הוא ללמוד ואינו צריך לכפות את עצמו ללמוד ויש מי שהממילא שלו אינו ללמוד רק דברים אחרים אלא שהוא יכול לכפות את עצמו ללמוד כאשר תגיע לדרגה שהממילא שלך יהא ללמוד אז תוכל לקבל את התפקיד כי אז כאשר תגמור את הטיפול הנצרך תיכף תשוב ללמוד מה שאין כן כאשר הממילא אינו דוקא ללמוד.

בדרכי החינוך

לת. אמר בחינך מה זה משגיח אחד על מאה בחורים צריך מאה משגיחים על בחור אחד והוסיף לפחות שיהיה משגיח אחד על בחור אחד כאשר ה' סידר יצר טוב כנגד יצר הרע.

לט. לשאלת אברך אם מותר לומר לפני צעירים חידושי תורה שאינם עומדים בפני הביקורת כדי לחדדם השיב מרן לחיוב אך שיהא שטר ושוברו בצדו להסביר להם מדוע אין החידושים אמיתיים הידיעה מה שאי אפשר לומר ולמה אי אפשר לומר גם היא תורה.

מ. בחור צעיר שאל מאמתי מתחלת המצוה של ללמד רבינו השיב בחינך גלוב כמו כל מצוות התורה שאל הבחור הרי הוא עצמו צריך ללמוד השיב רבינו על כל מקרה צריך לדון בפני עצמו.

מא. שאלתי מה לעשות עם צעיר שלפנתע איבד את הטעם בתורה ובתפלה ואינו יודע שום סיבה לכך והשיב מרן שינסה ללמוד כמה שעות בהתבודדות שזה מקדש מאוד וכעין העניין של לימוד בלילה שילמד ספרי אחרונים משמחי לב ספרי יראים כיון שהבחור ניסה ולא נרפא הלך בעצמו אל מרן כיון שראה את פניו אמר הירידה היא לא מטעמים רוחניים אלא מטעמים גשמיים חולשה בעצבים לך אל רופא פלוגי ויתן לך מאכלים לחיזוק העצבים

ותשוב לקדמותך והוסיף הרבה פעמים יש ירידה ברוחניות מסיבות בריאות הבחור כמובן קיים את הדברים ושב ורפא לו.

יראת שמים

מב. לאחר פטירת המשגיח רבי אבא גרוסברד זצ"ל היה רפיון בשיבה וכמה בחורים נכנסו ובאו אל החזו"א גם אותי לקחו וכך אמר תגידו להם הרי הם רוצים לדעת ללמוד ובכן מה אפשר לעשות שהקב"ה עשה חוזה כזה שבלי יראת שמים אי אפשר לדעת ללמוד וחייך ואמר עליות דרבינו יונה איך זה מגיע אליו פתאום השערי תשובה. הרא"ש איך זה מגיע אליו אורחות חיים להרא"ש אלא שזה לא יכול ללכת אחרת.

מג. מי שאין בו יראת שמים ודאי שלא יוכל לקנות את התורה אך גם מי שיש בו יראת שמים אפשר שלא יקנה את התורה מפני שפשע בקניינים שהתורה נקנית בהם.

מד. שאלתי אם אפשר למי שאינו ירא שמים ללמוד בדרך האמיתית והשיב שלא.

מה. דיברו על שניים מי מהם יודע יותר בתורה, ואמר כיון שזה ירא שמים יותר מן הסתם גם יודע יותר.

מז. בצעירותי כאשר התחלתי ללמוד מסכת ברכות שאלתי אם אני יכול לדלג על האגדות כדי שלא להימשך יותר מדי זמן לעסוק בהן מפני נטייתי לדברי אגדה והשיב לא ראוי לשנות מכוונת חז"ל שהיה לערב יראת שמים בתוך הלימוד אך להשתדל לא להימשך מדי בדברי אגדה ופשטות דברי חז"ל משפיעים קדושה.

מח. ידיעות באגדה אינן מקנות לאדם שם תלמיד חכם, ומי שאינו תלמיד חכם סוטה גם בעיני אגדה (פאקריסט).

מח. ספרתי לו על בחור שמיאש מעצמו ואמר זה דרכו של היצר הרע שמייאש את האדם וקונה אותו ביאוש.

בלימוד המוסר

מט. הגאון ר' אהרן כהן זצ"ל ראש ישיבת חברון אמר לרבינו כי הגאון ר' ישראל סלנטר זצ"ל אמר שלהיות טוב אפשר גם בלי מוסר אך להתהפך מרע לטוב אי אפשר בלי מוסר הגיב רבינו אני חולק על כך לדעתי גם להיות טוב אי אפשר בלי מוסר אך לא מוכרח להיות דוקא מספרי מוסר מיוחדים בש"ס הלא יש הרבה אגדות חז"ל שבהם דברי מוסר ופעם השיב לשאלת הסבא מסלבודקא זצ"ל ששמע שהוא מתנגד למוסר ואמר למתנגדי המוסר מתנגד אני יותר.

נ. בסוף הלכות משנה תורה להרמב"ם ישנם דברי מוסר דברי הרמב"ם טובים גם לאלו החלשים ביראת שמים

בדרכי עבודת ה'

נא. אמר משל ביחס למחקים את דרכי הגר"ח מבריסק ז"ל משל לעגלה שהיתה רתומה לארבעה סוסים ונסעה במהירות רבה ראה אותה מי שעגלתו רתומה רק לשלושה סוסים וחשב בלבו הרי המרחק בין שלושה סוסים לארבעה אינו גדול כל כך וניסה לחקותה ראה

מי שעגלתו רתומה לשני סוסים את העגלה הרתומה לשלושה סוסים דולקת במהירות וחשב בלבו הרי ההפרש בין שני סוסים לשלושה אינו גדול כל כך וניסה לחקותה (מהגר"י שולמן זצ"ל).

נב. אמר למשגיח מאחת הישיבות אל תחקה אף אחד תעשה איך שאתה מבין שאלו הלה אם כן זה קל השיבו רבינו אין הכי נמי (מרי צבי כהנא זצ"ל)

נג. שאלו בן ישיבה צעיר האם כדאי ללמוד פסיכולוגיה בספרי חכמי העמים כדי להכיר את הנפש לצורך עבודת ה' והשיבו הלא ברש"י על החומש יש כל כך הרבה

נד. לא טוב שיהא אדם עצבני לאחר קיום מצוה שמא לא קיימה כראוי יש בזה גם חילול ה' כלפי האנשים הפשוטים כי נראה בעיניהם שאדם הרוצה לדקדק במצוות מוכרח להיות עצבני והיה רגיל להזכיר את דברי הרמב"ן סוף הלכות נדה הכותב לא יכניס אדם ראשו בספיקות החמורות אשר אין להם קץ וסוף.

נה. בחור סיפר שמתחיל לדבר בדברים מועילים ושוכח ועובר לדברים שלמענם לא היה כדאי לבטל מן הלימוד ומצטער על כך אולי כדאי שיפסיק לדבר עד שיגיע לדרגה שלא ייכשל עוד השיבו רבינו שימשיך כאשר נהג להתחיל בדברים מועילים לשכוח ולעבור לאינם כדאיים ולהצטער על כך.

נו. פעם אמר לי ביחס לעניין מסויים כיצד לנהוג שאלתי תורה היא וללמוד אני צריך מדוע וענה גם אני לא יודע למה אבל ההרגש הוא שכך זה יהיה יותר חלק.

נז. שאלתי אם כדאי לנהוג את ההנהגות שהמקובלים אומרים והשיב רואים כי אלו המדקדקים בזה אינם מדקדקים די בדין גם את הדין לבד קשה לשמור במלואו על כל פרט צריך להתייעץ.

נח. מותר להתפלל בקול רם כשהדבר מסייע לכוונה עיין או"ח סי' ק"א ס"ב אמר שגם ההתרגשות בכלל הכוונה.

מדות ודרך ארץ

נט. צעיר אחד אגב החמרתו חומרות שלא היו לרצון הוריו ת"ח לא נהג בעדינות כלפיהם כאשר התלוננו על כך לפני מרן העיר אחר כך לאותו צעיר כי העדינות היא דבר גדול בעיני חז"ל.

ס. בשמחת תורה אצלו נתנו הקפה ראשונה לבעל בית כשנשאל על כך אמר ראשית מפני דרכי שלום ושנית ישנם בעלי בתים מסויימים החשובים יותר מבני תורה

סא. אמר שמותר לסדר את המיטה לפני התפילה כיון שזה דרך ארץ ואין זה בכלל מלאכה

סב. חז"ל אמרו במסכת נדרים דף מ' ע"א שלא יבקר אדם את החולה לא בשלוש שעות ראשונות של היום כי אז רווחא דעתיה וכסבור המבקר שנתרפא ואין צריך לבקש רחמים עליו ולא בשלוש שעות אחרונות של היום כי אז תקיף חולשיה וכסבור שהוא באפס תקוה ומתייאש מן הרחמים שאלתי אינני רואה שרוב החולים מצבם שבג' שעות אחרונות של היום מתייאשים הם כבר מן הרחמים השיב החזו"א חז"ל התכוונו שלפני שאדם הולך לבקר את

החולה שישים לבו לשתי הנקודות האלו אם הוא רואה שלא שייך את זה

סג. שמעתי בשמו שאמר שלהתפרץ בצחוק זה עצה נגד כעס. [פעם היה אצלו אחד העסקנים ורבינו דפק בידו על השולחן כשיצא הלה אמר רבינו כשבת שחוק נסוכה על פניו מה אפשר לעשות הם לא מבינים אחרת].

אמונה ובטחון

סד. יעץ לבן ישיבה שהתלונן על הטרדות באמונה שילבש טלית קטן כשיעור ושיזוהר בשעת הלימוד שלא לנגוע במקומות המכוסים כמדומה שגם אמר למי שהוא הרי הטרדות אינן נובעות מרוב חכמה אלא ממיעוט הקדושה על כן הדרך היא להרבות את הקדושה וממילא יסורו הפקפוקים.

סה. גם שמעתי שאמר שיש להראות למוטרד שמתייחסים אל זה בחיך ולא ברצינות כאילו יש כאן בעייה לדון. ופעם אמר לי החפשיים אינם שמים לב שהאמונה בה' הרי היא פתרון לחידה סתומה.

סו. כמדומה שאמרו בשם הגה"צ ר' יחזקאל לעוינשטיין זצ"ל שמסר בשמו טעם למה אינו שולח לאחרים לומר להם מה שבדעתו כאשר אינם באים בעצמם אליו כי אם באים בעצמם לשאלו הוא רואה בזה את השגחת ה' ששלחם אליו וכיון שה' שלחם אליו גם יתן בדעתו מה להשיבם אמנם כאשר הם אינם באים מאן יימר שצודק מה שעולה בדעתו.

סז. בן ישיבה שח לפניו שעשה תכנית לסיים במשך הזמן כך וכך דפים ועכשיו לבו שבור כיון שלא עלתה בידו כפי שתיכנן. השיב מרן זה נגד דעת חז"ל לעשות תכנית ועודד אותו.

סח. בן ישיבה אחד שאלו מה ישיב על הצעה למשרה תורנית חשובה שמציעים לו אמנם הוא היה מעוניין ללמוד עוד שנה אבל המציעים טוענים שלא בכל שעתא מתרחש ניסא ואולי בשנה הבאה לא תזדמן לפניו הצעה כה חשובה השיב מרן אם עכשיו מוכנים לקחת אותך כל שכן לאחר שתלמד עוד שנה ומה שטוענים הם שלא בכל יומא מיתרחש ניסא. הטעים מרן לאו בכל יומא מיתרחש ניסא וכך הוה לאחר שנה שוב הוצעה לו ההצעה וקיבלה. (מפי הרב חיים בירנבוים)

סט. דודו של בן ישיבה אחד היה חולה מאד ובן הישיבה ביקש ממרן שיתפלל עבור דודו והוסיף זה יהיה קידוש ה' גדול אם החולה יתרפא הגיב מרן בחן ודאי ה' יכול לעשות הרבה קידוש ה'.

ע. אחד שהיה אחראי על בת ישראל מצפון אירופה אמר לרבינו שהוא חושב שאין כאן הרבה בחורים מתאמים בשבילה ואולי כדאי לשלח לאמריקה חיך רבינו ואמר מה צריך שיהיה הרבה בחורים מתאמים.

קדושה

עא. לשאלת בן תורה אם כדאי לטבול כל יום במקוה כדי לקבל קדושה השיב בשעה שצריך ובערב שבת.

עב. הדברים החמורים לא נאמרו על קרי שבא מצד הטבע

עג. מצד אחד הרי אדם צריך לשבר את תאוות האכילה ומצד שני הרי אסור להימנע ממה שנצרך לבריאות אבל כאשר אפשר להאחז בחשש איסור כדאי להאחז

עד. שאלתי אם לדבר בדברי תורה עם כאלה שאינם זהירים מנגיעה במקומות מטונפים. והשיב בדברי יראת שמים כן משום עת לעשות וגו'.

עה. מעשה בבן ישיבה שנתיתם בקטנותו ונאסף למשפחה אחרת ולא ידע כלל על מגדלתו שאינה אמו יולדתו וממילא היה נוהג עמה כבן עם אמו והיו מתנשקים בהיפרדו לצאת לישיבה ובבואו הימנה יום אחד נתגלה לו הסוד ומאוד לא נעם לו שגם מגדלתו תדע מזה שנודע לו שאינה יולדתו וכנראה חשש לעגמת נפש גדולה אצלה ובה לשאול את מרן אם מותר לו להמשיך כמנהגו עמה כדי שלא תרגיש שיודע האמת והשיב מרן שאינו יודע היתר לזה. (שמעתי מהרב אריה וינברג)

עו. שאלתי מדת חסידות שההורים יהיה להם צער מזה מה עדיף ושאל איזה מדת חסידות אמרתי לו גידול זקן ואמר זקן אינו מדת חסידות אלא עיקר מדת חסידות היא הנהגה שהתורה דורשת רק מיחידים מחסידים אבל מה שהוא דרך התורה לכולם הוא עיקר והוסיף למה שיצטערו ההורים אדרבה הם צריכים לשמוח וכשבאתי הביתה אכן אמרו לי הורי ז"ל החלטת לגדל זקן, טוב.

עז. את השיטה ללכת בלי זקן ובמעיל קצר כדי לקרב בני אדם אל התורה ראה כהפרזה. גם שמעתי שבחור משוויץ שבהיותו בארץ ישראל גידל זקן ולבש לבוש ארוך חשש שכאשר יחזור לשוויץ במראהו החדש יחששו הוריו לשלוח את בניהם לארץ מסרו שמרן אמר לו שאינו צריך לשנות את לבושו.

עח. ת"ח אחד חפץ עבור בתו בבחור שזקנו היה מגודל הרבה וכיון שחשש שבתו לא תסכים לבחור כזה יעץ לבחור לקצר את זקנו כאשר בא הבחור לשאול בעצת רבינו לא הסכים שיקצר גם אמר שאם עניין הזקן הוא כל כך קובע אצל המדוברת סימן שאינה כראוי אמנם יכולה היא עוד להיות כראוי אבל בשעה זאת אינה כראוי גם אמר הרי טוב לאדם שיהא לו מבחן מה היא המדוברת ואם היא מסכימה לזקן הוא כבר סימן מה הבחור כמובן שמע לעצת רבינו ולא הסכים לקצר זקנו והשידוך נגמר גם כן.

עט. בחור רצה לעשות מעיל ארוך לאחר אירוסיו המאורסת שהיתה מחוגים תורניים לובשי קצרות כאבה מאד על החלטתו ובכתה אביה ביקר אצל מרן וסיפר לו על כאב בתו כאשר ביקר הבחור אצל מרן וגלווה אליו בטילול הראה לו מרן על הכביש ואמר לו הנך רואה הכביש נמשך בקו ישר אחר כך מתעקם ואחר כך שוב ממשיך בקו ישר באמצע אי אפשר היה להמשיך בקו ישר והיה הכרח להתעקם מעט אך אחר כך כאשר נתאפשר שוב המשיכו בקו ישר כך גם ביחס למצבך מוכרח אתה עכשיו לסטות מן הישר לזמן מה ולהמתין עד אשר תוכל שוב ללכת כמו ישר וללבוש כראוי

פ. סבר שיש למעיל ארוך סמך מדאורייתא ולא תעלה במעלות על מזבחי עיין רש"י.

במלחמתה של תורה

פא. שמעתי מבעל המעשה שהיה רב במקום שהמשכורת היתה דלה והציעו לו לשמש בעיר אחרת אמר לו מרן אם המשכורת דלה לא ירצו לבוא לכאן להיות רב והרי אי אפשר להשאיר מקום בלי רב ה' יעזור שגם כאן תסתדר.

במצות תוכחה

פב. פעם שאלתי על מקרה מסויים אם חייבים להוכיח והשיב אינני יודע והוסיף התוכחה הטובה ביותר היא לימוד התורה על ידי כך משפיעים קדושה על כל העולם.

פג. ספרתי לפניו בבית הכנסת שהנני מתפלל בהיותי בבית הרבה מניחים את תפיליהן למטה ממקום השערות אמר לי מרן אולי אפשר שיתעסק בתיקון הזה מי שאין תורתו אומנתו כאשר השבתי שכנראה לא ימצא השיב בקירוב להעיר באופן שלא יתעורר מזה רעש אלא היום לקצת ומחר לקצת וגם לא לומר שכאשר הם מניחים אינו טוב אלא שיותר טוב להגביה.

בדיני השבת אבידה

פד. שאלתי אם חייבים להביא את האבידה לביתו של בעל האבידה או מספיק להודיעו שאבידתו מצויה אצלי והשיב שדי להודיע לו שהאבידה מצויה אצלי ואין מחובתי להביאה לביתו.

פה. שאלתי אם חייב אני תיכף ללכת להשיב האבידה או שמא אפשר להשתהות ועד מתי והשיב אם יש סיבה אפשר להשתהות. שאלתי ואם זה באמצע סדר הלימוד אמר זה סיבה.

פו. שאלתי כהיום שאין בני ישיבה ממשמשים בכיסם בכל שעה איך הדין והשיב פארפאלן כך חז"ל קבעו הפקר בית דין הפקר. עכ"ד מרשימות הגה"צ ר' דוב זצ"ל

שמועות בע"פ על מרן החזון איש

פז. בס' אש תמיד עם' תשס"א כת' בשם הגאון רבי דב יפה זצ"ל מה שמע מהחזון"א זצ"ל שפרסום סוף זמן ק"ש שבלוח לא"י שהוא כדעת המג"א הוא חומרא דאתי לידי קולא כי אמנם הזמן הכתוב שם הוא מוקדם מן הזמן שעל פי הגר"א אך הנעור מאוחר ורואה את הכתוב בלוח סבור הוא שבזו כה וכה אחר את זמן ק"ש ואינו ממהר לקרא בזמן אף כי לפי האמת עדיין לא עבר הזמן והמצוה עדיין מוטלת עליו.

פח. כתוב על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל (דברים יז, יא) ומצוה זו נאמרה בזמן הסנהדרין בישראל ואמרו בשם החזון"א שהשיב לשואל שתמה בפניו מגיין לנו שצריך לשמוע לגדולי תורה גם כשאין סנהדרין והשיב ומה יהיה כשאין סנהדרין וכי יהיה הפקר עכ"ד

פט. ידוע על מקרה שהחזון איש הוזמן להיות סנדק ומשהגיע הזמן המיועד לברית והוא לא חש בטוב ביקש שימתניו עוד זמן מה שמא

תשתפר הרגשתו ויוכל לבוא מחמת התועלת לתניוק. (לעבוד באמת חלק ב' עמוד שטז)

צ. בשלמי ניסן פרק האורג קונטרס צידה פרק י"ב כתב ומטין בשם החזו"א דאף בזמן הזה מותר להרוג כינה דאף אם נימא דנוצר גם ע"י פריה ורביה אבל לא הוכח דאינו נוצר גם בלי פריה ורביה שמעתי מהגה"צ רבי דב יפה זצ"ל ששאל למרן זצ"ל. [אלא דביאור זה צ"ע דהזכרנו לעיל פרק י"א דדעת הרמב"ם דלא תלוי ממה נוצר אלא אפילו נוצר מעפר מ"מ כיון שמוליד ע"י זכר ונקבה נחשב לפרה ורבה וכן מסיק בביאור הלכה סימן שט"ז ס"ט].

צא. מקובלני מפי מו"ר הרב דב יפה זצ"ל המשגיח בישיבה בכפר חסידים אשר היה מבאי ביתו של החזון איש כי היה עד למעשה שבו פסק החזון איש שהעיקר להלכה כדעת התוספות המובא בר"ן בנדרים שמלכי ישראל אינם רשאים להטיל מכס וכיוצא בזה וכן פסק כי מי שנטלו ממנו שלא כדין רשאי לעשות דין לעצמו וכן הורה בעניין זה כי בן רשאי לעשות דין במה שנטלו מיד אביו שלא כהלכה. (ספר ממלכת הכהנים וגוי קדוש עמ' 197 במאמר של הרה"ג ר' זלמן קורן)

צב. כתב הגר"ד יפה זצ"ל בשם מרן החזו"א זצ"ל וז"ל כמו"כ ישנה חשיבות להגיע קביעות לתפילה ואין די לבוא מדי פעם ומעשה שהייתי עם עוד בחור אצל החזו"א החזו"א שאל את הבחור האם הוא הם לתפילות בישיבה הבחור לפעמים אמר לו החזו"א אם פעם קמים ופעם לא אזי גם כשקמים כאילו לא קמו.

צג. הביא המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל בקונ' על פתחיו עמ' בשם מרן זצוק"ל כי בתקופה זו בין האירוסין לחתונה הלב פתוח לקבל וניתן להגיע להסכמות נכונות ביחס לדרכי עבודת ה' שאולי יקשה להשיגם אחרי החתונה ע"ש.

צד. החזון איש סיפר לי שבראדין התעוררו קנאים והציתו ספרייה גדולה שהיו בה גם ספרים שאינם כשרים ולבסוף יצאו מההצתה תקלות גדולות ואמר החזון איש שאעפ"י שהתעוררות להצתה נבעה מהרגש טוב לבער את הספרים שאינם כשרים. הרי גם ראובן עשה את מעשהו מצד רגש טוב של כבוד אמו ואעפ"כ התורה מגנה את מעשהו בגלל שנעשה באופן של פחוז כמים ללא שיקול דעת מספיק של כל צדדי הנושא.

צה. על הגאון מוילנא ז"ל נכתב שהיה ישן ס"ה ב' שעות ביממה ואמר רבינו וכמה ישנו אב"י ורבא כמה שצריך לישון הגר"א יכל בשינה בת ב' שעות ואין זה אומר שכל הגדול יותר היה ישן פחות. (הרב לוי שיינר בשם הגר"ד יפה זצ"ל)

צו. שמעתי מאזמו"ר המשגיח מרן הגר"ד יפה זצ"ל שמרן החזון איש זצוק"ל אמר לו לראות קצת כל יום בעיתון בכדי לעמוד בפרץ ושאלתי אם זה הוראה לאדם פרטי או כאדם ציבורי ואמר אז לא הייתי אדם ציבורי אבל יכול להיות שהחזו"א צפה שאני יהיה אדם ציבורי. [החזון איש אמר לי ביחס לקריאת עיתון מה שקוראים פחות יותר טוב בהזדמנות אחרת הוא אמר לי שלפעמים יש צורך לקרוא מעט כדי לעמוד בפרץ. לעבוד באמת].

צז. עוד שמעתי מאזמו"ר היום רואים שאנשים מאריכים בשמונה עשרה ולעומת זאת מקצרים בקריאת שמע אצל גדולי ישראל שאני הכרתי כדוגמת החזו"א והרב מברסק זצ"ל היה ההיפך הם האריכו ודיקדקו בק"ש ובתפילת שמונה עשרה הם לא האריכו כנראה המשיך המשגיח שהיום אוהבים לבקש ולא לקבל דהיינו רק לבקש בקשות מה' ולא לקבל על עצמינו את עול עבודתו ית"ש.

צח. אאזמו"ר המשגיח סיפר שאחד שאל את החזו"א אם ללמוד מוזיקה ע"מ להתחזק ברוחניות והחזון איש אמר לו ללמוד רק שלא יראו את זה אחרים מחשש שמחמתו ירצו ללמוד ולהם לא תהיה מזה תועלת.

צט. פעם אמר אאזמו"ר המשגיח בשיחה שהחזו"א אמר לו שהדחיה שהם נותנים כאן בארץ לבני הישיבות זה מההבטחה שלא תשכח מפי זרעו. (רשימות נכדו)

ק. כידוע דיבורו של מרן זצוק"ל היה תמיד כשבת חיין בשפתיו ושאלתי פעם למרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א איך היה נראה דיבורו בימי בין המיצרים והשיבני מרן הגר"ח כמדומה כי גם בתשעה באב לא היה דיבורו שונה משאר ימות השנה.

קא. פעם הפצירו בו כמה קנאים שיאסור לרבים את ההשתתפות בחנוכה ישיבת פוניבז' וזאת בגלל בואו של הנשיא יצחק בן צבי למקום זה והוא הואשם אז בהעברת דתם של המוני ילדי ישראל משלא הרפו ממנו וביקשו ללחוץ עליו בענין אמר להם מרן החזו"א אם אתם חושבים שזה לא כסדר שאני לא עושה מה שאתם חפצים הלא זהו שיטת המזרחי שבטוחים הם שהם מבינים טוב יותר מהרבנים.

קב. תמיד טרח מרן החזו"א זצוק"ל להרגין את לב כל הבאים אליו ונוהר תמיד מלגרום צער לזולתו ואפילו בדיבור קל שבקלים אולם היה פעם יוצא מן הכלל בעת שבא אחד מבני ביתו והפריע לו בדברי הבאי בעת לימודו יחד עם בן ישיבה אחד נענה מרן ואמר אפילו מלאך המוות לא יכול להפריע כל כך בקלות באמצע לימוד. וכונתו היתה למבואר בגמרא במעשה עם דוד המלך שמלאך המוות לא יכל ליטול נשמתו בעת לימודו והוצרך להפסיקו קודם מתלמודו.

והגר"ג שולמן זצ"ל אמר לי שאמר לו מרן החזו"א שכשבאים אליו ב' אנשים והאחד מופלג בתורה והשני מופלג ביר"ש ומידות טובות ליבו נוטה יותר אחר השני ומיד כשסיים לומר כן הוסיף אפשר פעל מיר אין אהבת תורה תרגום אולי חסר לי באהבת תורה.

קג. ישנם שאסרו מלהשתתף בבחירות מפני האיסור שבהתחברות לרשעים אמר ע"ז מרן החזו"א וכי כשליסטים מתנפל עלי ורוצה לשדוד את ממוני אולם אני נאבק עמו נקרא הדבר שאני מתחבר איתו ובשביל מה אנו שולחים נציגים לשם אם לא להגן עלינו אפשר גם שע"י השתתפותנו בבחירות יש לנו חלק בכל הדברים הטובים שיוצאים מהשלוחים שלנו אולם אם השלוחים עושים מה שלא צריך אף מעשיהם מתייחסים אלינו שהרי לתיקוני שדרתך ולא לעיוותי ואין מעשיהם אלו על אחריותנו ובזה אין הם שלוחנו בכלל.

קד. מרן החזו"א זצ"ל סבר שאין בכך חסרון אם האשה מבוגרת מבעלה במספר שנים

קה. מרן החזו"א זצ"ל אמר לבחור מבוגר שבא אליו לבקש ברכה למציאת זיווג העיצה לזה היא שיתפלל על חבריו הנמצאים במצב שלו וכמו שאמרו בגמ' ב"ק צ"ב אי שהמבקש רחמים על חבריו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה.

קו. שמענו מהגר"ר דב יפה זצ"ל שאלתי בנוגע לדין שמותר לכתוב חידושי תורה בחול המועד משום שמא ישכח והוי דבר האבד [עיי' שו"ע אור"ח סימן תקמ"ה סעיף ט' ובמשנה ברורה שם] האם מותר לכתוב חידו"ת כדי שהדברים יתבררו יותר על ידי הכתיבה שלכאורה כהאי גוונא הדבר נחשב רק כמניעת ריוח ולא הפסד וענה שביחס לתורה הכל נחשב לדבר האבד.

קז. על כמה מגדולי האחרונים התבטא שאם צריך להביא ראיות מכל הש"ס בזה הם יותר גדולים ממנו אבל ללמוד על המקום יכול הוא יותר טוב.

קח. אמר להגר"ר נתן שולמן זצ"ל על הצורה בה לומדים בישיבות מסכת יבמות והעיר בביקורת אלו דברים עדינים ומגשמים אותם.

קט. על דברי אחד מגדולי ראשי הישיבות שבדור שלפניו שהעדים נותנים כח לבית דין לפסוק התבטא רבינו מה זה זריקה.

קי. כשאמרתי לרבינו כי שמעתי מאחד מגדולי ראשי הישיבות שאמר שאף שאינו מבין את הצד הזה שמינו עניינה כח וזכות הטענה אבל יש ראיות לכך חיך.

קיא. היה יהודי שהחליט ללכת להכיר מקרוב את גדולי ישראל ומסר שהתפעל במיוחד מביקורו אצל החזו"א וכך סיפר באתי אליו אמרתי לו את מטרת בואי והגיב בצחות לשונו אז כאן זה המקום ותוך כדי הדברים הוסיף ואתה גם שומע בקולם.

קיב. נשאל בנוגע לבחור שהגיע לפרקו אם יכול הוא להמתין עד שיציעו לו שידוך או שמא עליו להשתולל שיציעו לו והשיב שהענין תלוי במדת הבטחון של האדם.

קיג. היה אחד שרצה להקפיד לא להוציא מפיו מילה מיותרת אמר על כך החזו"א צריך לזה ראש גדול.

קיד. הגיע בן תורה לשאול על עניין מסויים ורבינו השיבו לשלילה לאחר זמן הגיע אביו של השואל אל החזו"א אמר לו את אשר על לבו והחזו"א דיבר עמו מה שדיבר אחר כך קרא לי החזו"א ואמר אי אפשר כל כך להתאכזר על האבא והוסיף ר' אלחנן אומר שמה שמותר לשנות מפני השלום הני מילי באקראי אך אם יתמיד בכך הוא יהיה שקרן אם הבן יתמיד לא להתחשב באביו יהיה אכזרי.

קטו. התבטא פעם על שניים ששימשו בתפקיד הרה"ר כלפי האחד אמר שהתכוון יותר לשם שמים אך הזיק יותר ובאשר לשני אמר המצב הוא הפוך. ופעם התבטא על אחד מהם הכבוד שנתנו לו החופשיים העבירוהו על דעתו בהזדמנות אחרת התבטא הפריז באהבת רשעים. מהגר"ר דב יפה זצ"ל

קטז. נשאל למה הספר נחלת דוד יחסו להראשונים אינו כל כך בהכנעה כמו אחרונים

אחרים והשיב רואים שכל שרבה יותר עניות האחרונים כך הם מרבים לחלוק לעתים על דברי הראשונים עד שלפי ענותנותו של הגרע"א אפשר היה לצפות שיחלוק יותר. מהגר"ר דב יפה זצ"ל

ק"צ. צעיר חסידי נועץ ברבו בעניין מסויים והורה לו רבו הוראה שהחזו"א לא תמך בה אך לשואל הצעיר שבא לאחר מכן לשאול כאותו ענין את החזו"א לא השיב רבינו מטוב ועד רע והסביר אחרי כן רבינו ואמר צעיר זה מקושר לאותו אדמו"ר ואת אשר פסק לו רבו אף שאין הוא תומך בדעתו אין לכנותו כטעות משום כך לא רצה לענות לו כדי שלא לפגום באמונת חכמים אשר לו וזו היא מעלה גדולה בחיים. מהגר"ר דב יפה זצ"ל

ק"ת. הורה לענין עדיפות הדלקה בחלון הפתוח לרה"ר או בפתח הדלת שאם יש הבדל גדול בפרסומי ניסא עדיף להדליק בחלון ואמנם כשיש רק הפרש קטן ביניהם ידליק בפתח ביתו מהגאון ר' דב יפה זצ"ל מפי הגאון רבי שאול ברזם זצ"ל

ק"ט. ס' שלום רב עמ' רמד כתב שהעיד בפניו הרה"ג רבי דב יפה ששאל את החזו"א האם מותר לומר לאשה שלום והשיב החזו"א שמותר כיון שבזמנינו הן נעלבות והכל לשם שמים עת"ד

קכ. פעם העיר באוני אחד ממקורביו אין ביכולתי לעבור פעם נוספת על הדברים שחידשתי כאשר כתבתי זה היה סוף יכולת היגיעה שלי בענינים אלו. (פאר הדור)

קכא. לגבי שידוך לבעלי תשובה. כל הבעיה שהבחירה קשה עליהם יותר מאחרים אך אם למרות הקושי התגברו ובחרו בטוב אדרבה מעלתם יתירה

קכב. פעם היה משוחח בענין לימוד המוסר כמה צריכים להאריך בו והתבטא אדם גדול משיג יראת שמים בזמן מועט והוסיף בבדיחותא מעשה באדם גדול שאשתו התאוננה מדוע רק היא צריכה לדאוג דאגותיהם והוא אינו משתתף ודואג עמה והשיב לה דאגות שלך במשך שבוע שלם מספיק אני לדאוג ברגעים מועטים.

קכג. עיון בספר 'יסוד ושרש העבודה' ובספר 'נפש החיים' עשוי לעורר את הרושם שבין מחברי הספרים הללו ישנה מחלוקת גדולה היסוד ושרש העבודה מרבה לעורר על הצורך לצרף כוונה נכונה לעשיית המצוות ואילו נפש החיים מדגיש חזר והדגש שהעיקר לעיכובא הוא עשיית המצווה. החזון איש אמר לי על כך בשמו של הגאון ר' נפתלי אמסטרדם זצ"ל שבאמת אין מחלוקת עקרונית ביניהם ושניהם מייקרים מאד הן את הצורך לדקדק בעשיית המצוות כהלכתן והן את החשיבות שבכוונת המצוות אלא שלמול עיניו של יסוד ושרש העבודה' עמדה בשעת כתיבת הספר דמותו של ליטאי קר שהעניין של כוונה במצווה היה חלש במיוחד אצלו ומשום כך כדי לתקן תופעה זו הוא הדגיש בספר במיוחד את חשיבותה של הכונה במצווה לעומת זאת מול עיניו של ר' חיים וואלווין עמדה בשעת כתיבת הספר דמותו של חסיד חם שבעוד שבעניין של כוונה במצוות הוא היה נלהב מאד הרי בעניין של דקדוק בעשיית המצווה בזמנה ושימת לב לכל פרטי המצווה הוא היה לקוי ומשום כך הרבה

הגר"ח להדגיש בספרו את הצורך והחוב החשוב שבכשיית המצוות כהלכתן ובזמנן.

קכד. ישנם אנשים נשואי פנים אשר מקפידים מאוד על לבוש מהודר ומצוחצח והם נסמכים על דברי חז"ל שת"ת שיש לו רבב על בגדו חייב מיתה החזון איש התבטא על כך בחינך מבואר בספרים שראוי לכל תלמיד חכם לאמץ לעצמו מצווה מסוימת ולהדר בה באופן מיוחד כפי הנראה ישנם שהחליטו לאמץ את העניין של זהירות מרבב על הבגד.

החזון איש עצמו סבר שהקפידא היא על כתם לח שבוזה יש גנאי אבל בכתם יבש אין גנאי ואין בזה קפידא]

קכה. על המדינה הוא אשר הטביע בלשון ערומים נקיה שלו את הביטוי הממצה והאומר הכל אין זו אתחלתא דגאולה אלא סיפא דגלות

קכז. מסופר בשם החזון איש על עשיר אחד שהרויח את עיקר כספו ממסחר ביערות עד שיום אחד אחזה אש בעצי היער וכליתה את כל יערותיו וכל רכושו ירד לטמיון מאז כאשר היה עובר הלה ליד היערות היה נאנח ואומר אוי היער אוי היער כמה חבל שהשקעתי בו את ממוני אמר לו הבית הלוי אתה חושב שבגלל השריפה שאחזה ביער איבדת את כספך אך האמת שבגלל שנגזר עליך להפסיד את כספך סובבה ההשגחה שהיער יעלה בלהבות.

קכז. מרגלא בפומיה תולדות חיי גדולי ישראל הם ספרי המוסד הטובים ביותר.

קכח. שמעתי בשמו של החזון איש שהטובה הגדולה ביותר שאדם יכול לעשות לכלל ישראל הוא לתת להם אדם גדול, ואמר שטובה זו יכול אדם לעשות גם עם עצמו.

קכט. סיפר הגה"צ ר' שלום שברון בשם רבי דב יפה שהיה סיפור עם אחד משכניי החילוניים שאשתו היתה מפלת נפלים ששלח אותו לחזו"א והחזו"א אמר לו שיהיה מלזרוק את הציפורנים על הארץ כמבואר שהדבר גורם להפלת נפלים ומאז פסקו ההפלות שאלתי את החזו"א הרי יכלתם לעשות ממנו בעל תשובה. אנתנו לא סוחרים השיב רבנו החזו"א זי"ע.

קל. בחור אחד אמר לחזון איש שכפי איך שהוא מכיר את עצמו ברי לו שאם ילך לצבא הוא לא יתקלקל מאידך יש לו חשש שהוא יצטנן ביראת ה'. השיב לו החזון איש שגם להצטנן ביראת שמים זה יהרג ואל יעבור.

קלא. לחזון איש הייתה ביקורת על אותם שעל סמך אמירת בלי מבטיחים הבטחות שאינם בטוחים שיוכלו לקיימם טענת החזו"א הייתה שאף שגדר אין כאן הבטחה יש כאן משום כך סבר החזו"א שראוי להתבטא אני מקווה לעשות את אשר בקשת וכדו'.

קלב. כבר אמר מרן החזו"א שהחכם נהנה מכיבוש יצרו יותר ממה שנהנה הכסיל ממילוי תאוותו.

קלג. החזו"א אמר שראוי לכנות את בעל האבני נזר בתואר האגלי טל כשמו של החשוב שבחבורי.

קלד. החזון איש אמר לי שהגר"ר שמואל סלנט זצ"ל אמר על המהרי"ל דיסקין זצ"ל שהוא יכול ללמוד מאה דפי גמרא גמרא ביום אחד ודף גמרא אחד במשך מאה יום והוסיף רבי

שמואל גם אני מסוגל ללמוד מאה דפים ביום אחד אך מאידך אין ביכולתי ללמוד דף גמרא אחד במשך מאה ימים.

קלה. עוד סיפר לי החזון איש זצ"ל שפעם שלח המהרי"ל דיסקין לר' שמואל סלנט דברי ביקורת על עמדה ציבורית מסוימת של הגר"ש הגיב על כך הגר"ש. אמנם יודע אני שהמהרי"ל דיסקין הוא גאון הדור אך מה אעשה שאני יכול לעבוד את הקב"ה רק עם השכל שלי.

קלז. הגאון ר' חיים עוזר זצ"ל אשר נודע בכשרונותיו הגאונים הביע בהזדמנות מסוימת את התפעלותו מהעובדה שהחזון איש מבחין בדברים שהוא עצמו אינו מבחין בהם כשמסור לחזון איש על התפעלותו של הגר"ח הגיב החזו"א אין ממה להתפעל הסיבה שאני מבחין בדברים שגאון כר' חיים עוזר לעיתים לא הבחין היא משום שאני מתנהל לאיטי - כסבי דאזלי אתיגרא. כזקנים ההולכים על משענתם. וכפי ששינוי בפ' אלו מציאות' שמשעה שהם הולכים בשדה כל אדם מותרים בלקט משום שהם הולכים על משענתם בנחת ורואים כל שיכולת ושיכולת.

קלח. החזון איש זצ"ל אמר על עצמו שאם לא היה מחזק את עצמו באופן תדיר הוא היה שוקע בבזבז של הרחוב.

קלט. מרן הגר"ח שליט"א העיד ששמע את החזו"א בעת ששכב במיטתו נוזף בעצמו קום כבר עצלן.

קמ. יהודי יקר מעריץ גדול של החזון איש שאלו האם ידוע לו שהוא גדול הדור והשיב החזו"א שידוע לו. חזר הלה ושאל אם כך מדוע הרב נוהג כה בפשטות. השיב החזו"א שאין לו סיבה להתנאות על פני אחרים כי אילו לאחרים היה את הכוחות שיש לו אפשר שהיו עובדים את הקב"ה בשלמות יותר ממנו.

קמא. ידועה דעת רבנו הגר"א שאין לטבול כשבת במקווה אפילו טבילת עזרא בגלל חשש של סחיטה שאלתי את החזון איש הרי גם הגר"א מודה שמעיקר הדין לא חייבים לחשוש לסחיטה והאם תיקן הגאון תקנה חדשה לא לטבול בגלל חשש שעפ"י דין אין חיוב לחשוש השיב לי החזו"א שבאמת אין כוונת הגר"א שאסור לטבול אלא שהגר"א סבר שמי שרואה את עיקר תפקידו בעולמו לעשות את רצון הקב"ה ולא דווקא לרכוש דרנות' ראוי לו להימנע מלטבול במקווה בשבת בכדי לא להכנס לספק עבירה על רצון ה' כי אולי הטבילה תגרום לסחיטה.

קמב. כאשר הגיע החזו"א ארצה הוא לא היה מוכר כ"כ אצל תושבי ארץ הקודש אך ככל שחלף הזמן גדל פרסומו וזרם הפונים אליו הלך וגבר למרות זאת סרב החזו"א לקבל את הצעת מקורביו שחסו על זמנו וכוחותיו והתנגד לעשות זמני קבלה אמנם היו פעמים שאחו בעיצומה של סוגיה וקבלת אנשים היוותה הפרעה קשה במיוחד ואז אמר לפונים שעכשיו אין ביכולתו לקבל.

קמג. באחד הבקרים בעת שאנשים שונים שהו בביתו של החזון איש בכדי ליטול ממנו עיצה וברכה הגיעו במכונית להסיע את החזו"א לברית שהתעתד לשמש בה סנדק כאשר עלה החזו"א לרכב אמר לנהג שיסע במהירות איטית

בהסבירו שאינו רוצה שתתגנב בלב האנשים שתינו בפנינו את צרותיהם ומרי ליבם הרגשה שכאילו הוא בורח מהצרות שלהם.

קמז. החזון איש שח בפני את צערו על כך שישנם בחורי ישיבה שהשתלמו בדרכי המשא ומתן בפלפולה של תורה אך לא הורגלו לדייק מה בדיוק כתוב וברבות הימים כאשר הם מתמנים לרבנים החסרונים הזה גורם לפעמים למכשול שהם מורים שלא כהלכה.

קמז. מרן הגאון ר' חיים קניבסקי שליט"א סיפר על החזון איש שהוצרך לעבור ניתוח דחוף ללא הרדמה וביקש שהות קצרה קודם הניתוח. בזמן זה הוא שקע בלימוד עד כדי שזמן מה לאחר הניתוח הוא שאל אם כבר עשו את הניתוח.

קמז. החזון איש אמר שלבטל רגע מתורה ללא סיבה זה מגדולי העוונות.

קמז. לאחר שלש פעמים שצעיר אחד ממקורביו לא קיים את הבטחתו העיר לו מרן על כך ולאחר שהצטדק שלא בזדון לא שמר את דברו אלא שדברים שונים עיכבוהו השיב מרן אבל זה כבר עכשיו בפעם השלישית והוי חזקה.

קמז. לבחור אחד שהיה לו רגש נחיתות ורצה לעזוב את עולם הישיבות התיר רבנו ללמוד לימודי חול כנראה היה קיבוץ של כמה סיבות.

קמז. אחד התלונן באוזני החזון איש שכאשר נשא אשה הוא חשב שזה יסייע לו להתמיד בלימוד אך לבסוף המציאות היא שהאשה מרבה לבקש ממנו שיתלווה אליה לקניות ביקורים וכדו' חייך החזון איש ואמר לו אם האשה רואה שהבעל באמת מתמיד בדרך כלל היא נמנעת מהלהפריע ללימודו אך כשהבעל נהיה מתמיד בדיוק כשהיא מבקשת ממנו סיוע או ליווי נקל להבין שהיא לא חוששת מלהפריע להתמדה כזו.

קנ. החזון איש אמר שלכל גיל יש מעלה המיוחדת לאותו גיל בגיל צעיר יש זיכרון טוב ובגיל מבוגר יש הבנה טובה משום כך צריך לנצל כל גיל.

קנא. הגאון ר' יואל קלופט זצ"ל אמר לי שכאשר באו לשאול את החזון איש שאלות בהלכה שיש מקום להקל בהם אך יותר חלק להחמיר החזון איש היה אומר את דרגת השואלים ופעמים שלשאל אחד היה מיקל ולשואל אחר ששאל את אותה שאלה היה מורה לחומרא.

קנב. מעשה שהיה שנבצר מאחד הנדיבים הגדולים של כולל פוניבז' להמשיך לתמוך בכולל ומשום כך בעצת החזון איש נסעו כמה אברכים לשוויץ במטרה לגייס כספים עבור הכולל לבסוף משימתם לא צלחה כפי שציפו והם שבו לארץ הק' עם סכום כסף קטן זמן מועט לאחר מכן שלח נדיב ממדינה אחרת לחזו"א סכום כסף גדול מאוד לחלקו לצדקה קרא החזון איש לאותם אברכים שנסעו לשוויץ ונתן את הכסף באומרו שהכסף הגיע כתוצאה מההשתדלות שלהם למרות שאותם אברכים לא דיברו כלל עם אותו נדיב.

קנג. שמעתי בשם החזו"א שבתקופתנו צריך לתת לבחור כפית של כבוד פעם ביום או לפחות פעם בשבוע. כשאמרתי את הדברים

כפני הגאון ר' יצחק הוטנר זצ"ל הוא הגיב שלדעתו היום כבר אין להסתפק בכפית אלא צריך לתת לבחור צלחת.

קנד. החזון איש היה נוכח פעם במעמד שאחד ביקש סליחה כלאחר יד הגיב החזון איש שכשאדם מבקש סליחה מחברו פניו צריכות להיות אדומות מבושה.

קנה. שמעתי שהחזון איש היה מחזק את עצמו לקבלת עול תורה על ידי שינון מאמר חז"ל כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ והיה מוסיף שעל פי זה לא ירויח מאומה אם לא יקבל על עצמו עול תורה בשלמות שהרי במקום עול תורה יוטל עליו עול דרך ארץ.

קנו. שיבח את החסידות שטענה שצריך לתת גם ליהודי הפשוט רוממות וגם הצליחה בזה.

קנז. החזון איש אמר שמה שאנו רואים אנשים גדולים שמעריכים מאד את בניהם אין זה מחמת שהם מפריזים בשבחם כתוצאה מנגיעה של אהבה יתירה. אלא משום שהם מכירים אותם טוב יותר מאחרים.

קנח. כאשר החלו להגיע לאה"ק ניצולים ממחנות ההשמדה וסיפרו על הזוועות הנוראות שעברו היהודים במהלך השואה נכנסה בת משפחה לחזון איש ושאלה אותו איך הקב"ה הרשה לעולל ליהודים צרות ויסורים כה נוראים השיב לה החזון איש שהקב"ה הוא אב הרחמים והוא רחמן יותר מכל ציור של רחמנות שבכוחנו לצייר ועם הרחמים הללו הוא הרשה שזה יקרה.

קנט. פעם שוחחתי עם החזו"א על כך שיש ת"ח שיש להם טענות על בעל החו"ב מכריע בין האחרונים אולם החזו"א ענה לי לר' חיים יש רשות וכוח מיוחד להכריע.

קס. כתוב מנהג ישראל עוקר הלכה אומר מרן החזו"א זה נאמר על עצמו שיש מנהג שנעשה ע"פ חכם ומכיוון שהדבר נעשה ע"פ חכם יש לו סייעתא דשמיא שלא ייצא מכשול מתחת ידו.

דברי הגה"צ ר' דוב יפה על מורו ורבו המכתב מאליהו זצ"ל

הרי יכולין להזיק

קסא. ענוותנותו של מורי ורבי הגה"צ ר' אליהו אליעזר דסלר זצ"ל היתה להפליא פעם אחת כאשר גלויתי אליו אמרתי לו הרב אמר והוא הפסיק אותי ואמר לי אל תגידו ככה ובהמשך שיחתנו לא נזוהרתי בזה ואמרתי לו עוד פעם הרב אמר והוא נרתע לאחוריו ואמר לי אתם הרי יכולים להזיק לאנשים אם אתם מדברים כך וכנראה כוונתו היתה לשיטת הבעלי מוסר בקעלם דעל ידי זה שהאדם נתכבד הרי זה יכול להזיק.

מדוע אינו מדבר דברים פשוטים

קסב. פעם אחת גלויתי להגאון ר' אהרן כהן זצ"ל ראש ישיבת חברון כשהחזיר ביקור למור"ר זצ"ל הגאון ר' אהרן שאל את מור"ר זצ"ל מדוע הוא רק מדבר על העכערע ענינים ואינו מדבר גם דברי יראת שמים פשוטים כאשר נהגו כל הערליכער אידן לדבר בשיחות מוסר ומור"ר

זצ"ל השיב לו אבל מה אעשה לצערי אינני ערליכער איד ולכל הפחות כאשר אני אומר דברי חכמה אי אפשר לומר עלי וואס זאגט ער ואלמלא החוצפא של דור עיקבתא דמשיחא לא היה אדם כמוני יכול לעמוד ולדבר לפני מאות בחורים בישיבה אבל מה אעשה הלא מבלי לדבר אליהם אשאר כסתם אדם מול הרחוב. לאחר שיצאנו ממחיצתו של מור"ר זצ"ל הגיב לי הגאון ר' אהרן זצ"ל הרב דסלר איז א טייערער מענטש ער האט שפלות הרוח.

המפתח להצלחה נתון ביד הבורא יתברך

קסג. מעשה בתלמיד אחת הישיבות הגדולות שלא נתברך בכשרונות מעולים במשך שנים אחדות ניסה הבחור את כוחו בלימוד ולאחר שלא ראה ברכה בלימודו נשבר עזב את הישיבה והלך לעסוק בהוראה יום אחד נתגלגל לידו מאמר של הרב דסלר זצ"ל עיון מעמיק בדברים העניק לו הסתכלות מחודשת בסוגית ההצלחה ואי ההצלחה בלימוד לאור הדברים הנאמרים אמר לעצמו אין העדר הכשרון צריך להיות מונע ומעכב את ההצלחה אמנם כשרון הוא מציאות טבעית אך לפי מה שלמדנו כאן אין ההצלחה תלויה דוקא בו סיבת הסיבות ועילת העילות לכל דבר הוא הקב"ה לבדו ולכן גם המפתח להצלחה נתון ביד הבורא יתברך ממקנתו היתה שעליו להמשיך ולהשתדל בלימודים ביתר שאת וביתר עוז ולבטוח בה' שיאיר את דרכו וישלח לו ברכה והצלחה הוא חזר לשיבה והחל ללמוד במרץ ובשקידה כמה פעמים ביום היה משנן לעצמו פסוקים המדברים בענין הבטחון ורק קיווה להצלחה וזו אכן לא איחרה לבוא העמל נשא פרי ותוך זמן קצר לפי עדות רבותיו ראו בו שינוי של ממש כיום סיים הגר"ד יפה הוא תלמיד חכם חשוב ומרכיץ תורה באחת הישיבות.

(ילקוט לקח טוב)

על מרן הרב מבריסק זצ"ל

קסד. כאשר נשאל פעם על ידי הרב מחרקוב מדוע לא נהגו בליטא ללמוד ענייני קבלה הגיב מרן זצ"ל מי אמר שלא למדו וכאשר הוסיף החרקובר לשאול שאם כך מדוע לא דיברו בעניינים אלו השיב כי עם מי שהיו צריכים לדבר דברו.

קסה. כאשר נשאל פעם על ידי רבי יהושע יגל זצ"ל ראש המדרשיה מהי דעתו על לימוד המקצוע מחשבת ישראל שאל אותו מרן זצ"ל מה זה וכשהסביר לו הרב יגל כי בשיעורים הללו מלמדים את התלמידים את השיטות השונות בהשקפה היהודית אמר כי אסור ללמד לצעירים כמה שיטות תוך הבהרת כל שיטה ושיטה במה היא חלוקה מהאחרות אלא יש ללמד את ההשקפה הנכונה בלבד.

קסו. כאשר נודע למרן זצ"ל על כוונתה של הרבנית אשת ראש ישיבת בית מאיר הג"ר זלמן רוטנברג זצ"ל לפרוש מתפקידה כמנהלת בית ספר בית יעקב אמר כי אם יש בכוחה להשפיע על רוח המוסד ואופיו כשהיא בפנים אזי עליה לדעת שגם כאשר תהיה מחוצה לו היא לא תפטר מחובתה להמשיך ולהשפיע

קסז. כאשר נשאל פעם מרבי דוב זצ"ל אם בדין שתיית יין בימים טובים משום שמחה השיעור הוא ברביעית דוקא או שיוצאים ידי חובה אף בשיעור כלשהו. ניגש אל ארון הספרים הוציא את ספר משנה תורה להרמב"ם והחל קורא מתוכו בקול ובנעימה בהלכה המדוברת בהלכות שביתת יום טוב וז"ל שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו שנאמר דברים ט"ז ושמחת בחגך וגר אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמחה הוא ובניו ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו כיצד הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין עכ"ל משסיים נשא עיניו לעבר השואל ואמר כתוב רק שצריך לשתות יין ולא כתוב שיעור של רביעית.

קסח. על פי עדותו של הג"ר דב יפה זצ"ל התייחס פעם מרן זצ"ל למצבו של מי שנאלץ להתאשפז ל"ע בבית חולים ואמר כי כאשר אדם נמצא בביתו הריהו מוחזק על עצמו אולם כאשר חלילה הוא שוהה בבית חולים אזי אנשי בית החולים הם שהופכים להיות מוחזקים עליו.

קסט. ממו"ר המשגיח הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל שמעתי שהרב מבריסק אמר שהתגלות המסילת ישרים בטלה את המחלוקת מעל הרמח"ל.

קע. במוצאי שבת פעם ביקש הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל משגיח ישיבת כפר חסידים לגשת לעמוד להתפלל תפילת מעריב במוצאי שבת מכיון שהיה אבל ואמר לו מרן הגר"י שעליו לבקש רשות מרבי עמרם בלוי שהוא הש"ץ הקבוע.

על דודו

הגאון הגדול רבי אהרן כהן זצ"ל ראש ישיבת חברון

קעא. בסדר זכרונות אומרים את הפסוק אשרי איש שלא ישכח וכן אדם יתאמץ בך דודי הגה"צ ר' אהרן כהן זצ"ל מראשי ישיבת חברון פירש את הפסוק כך אשרי מי שדבוק כקב"ה באופן מתמיד עד שאינו שוכח מהקב"ה כלל אך אפילו מי שלא זכה לדרגה זו של דביקות מתמדת צריך שיהיה בבחינת יתאמץ בך שיתאמץ לאחוז בקב"ה ככל יכולתו.

קעב. דודי הגאון ר' אהרן כהן זצ"ל אמר לי שפעמים שחולשת גופו היא כה גדולה עד שאין בו הכח לקום בבוקר ממיטתו אך כשהוא מעלה במחשבתו את הקב"ה זה מזרים בו כחות מחודשים שבאמצעותם הוא מצליח לקום.

קעג. דודי הגאון ר' אהרן כהן זצ"ל ראש ישיבת חברון הוצרך לעבור ניתוח והיותו שמחמת חולשת גופו לא היה ניתן להרדימו היו הרופאים אובדי עצות איך יהיה מסוגל לעמוד ביסורים הכרוכים בניתוח מסוג זה כשהציגו הרופאים בפניו את הבעיה הרגיעם

ר' אהרן אך ביקש שיודיעוהו כרבע שעה לפני מועד תחילת הניתוח ואמנם בהגיע הזמן עשה הרופא כמסוכם והודיע לו שבעוד כרבע שעה יחל הניתוח לאחר שחלף הזמן הקצוב התחיל הרופא במלאכת הניתוח ור' אהרן היה שליו ורגוע בכל מהלך הניתוח כשסיים הרופא את הניתוח שאל את ר' אהרן כיצד היה מסוגל להשאר כה שליו השיבו ר' אהרן שבמהלך רבע השעה שקדמה לניתוח שקע בעיון בסוגיא מסוימת ולא הרגיש מאומה.

קעד. במסיבת התנאים שלו בירכו אחד מהדרשנים שיהיה לאחד מגדולי הדור קרא לעומתו רבי אהרן דרך ענוה בשגינות עד שתברך אותי מוטב שתברך את הדור שיזכה לגדולים אמיתיים.

קעה. פעם התבטא על עצמו התבטאות נדירה וייחודית המושכל ראשון' שלו הוא עמקות אחרי העיון אני נוכח לפרקים לדעת שאפשר לומר ביתר פשטות.

קעז. נדמה כי בחינה נוספת ויסודית של צדיק ישר היא להכיל את כל מקצועות התורה ולהבחין ביניהם מבלי לערב את התחומין בדמות רבת אנפין וגוונים כמו זו של רבינו זצ"ל היתה לך משמעות מיוחדת כשם שלא הרי מצוות דאורייתא כהרי מצוות דרבנן כך במצוותיה ובמידותיה של תורה גופה לא הרי זה כהרי זה וטשטוש התחומין הוא חטא לאמת חכמה רבה נדרשת להכיל את האהבה והיראה הדין והחסד כמו גם הקדושה והמידות הטובות המוסר והחסידות וגם על כך יצדק מאמרו של הגר"י סרנא כי רק הגדול בתורה יכול ללמוד ולהבחין בדרכי הצדקות פעם התבטא רבי אהרן ואמר כי אין זו המידה והעולם סובל הן מאלו העושים מחוקי התורה משפטים והן מאלו ההופכים את המשפטים לחוקים בתורה ישנם משפטים המתניישים על הלב ועל השכל כמו גם חקים שהם בבחינת גזירה גזרתי ואין אתם רשאים להרהר אחריה ויש להזהר מלעוות או לבלבל בין שני המינים.

קעז. דוד המלך עליו השלום אומר בספר תהילים אספרה אל חוק ד' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך חוק זה פרנסה כלשון הכתוב חק לכהנים ואכלו את חקם ופירש"י חק כך וכך לחם ליום כאשר האדם מדבר על פרנסה ותוהה כיצד ישיגנה אספרה אל חוק אזי אומר לו הקב"ה בחיבה בני אתה אני היום ילדתיך מדוע אתה דואג וכי רק היום ילדתיך מי דאג לך עד הנה אם לא אני וכיון שכך אין מקום לדאגה אף על להבא.

קעה. כתיב בתהלים תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם, שינוי לשון הכתוב מרישא לסיפא אומר דרשיני מדוע זה פתח כלשון יחיד תשב אנוש וסיים בלשון רבים שובו בני אדם ביאר רבי אהרן שכאשר הקב"ה מביא על האדם יסורים או מצבים קשים עד דכא אין תכליתם רק לתועלת האדם ההוא לבדו על מנת שישבו מדרכו הרעה אלא לשם תכלית נוספת שאף כל הבריות יקחו מכך מוסר ותאמר על ידי היסורים שאתה נותן לפרט שובו בני אדם שהכל ישוה בתשובה וילמדו לקח מהצרה הפרטית של האדם שהגיע עד דכא.

קעט. אמר מאז שהתחלתי להתעסק בצדקה וחסד אני מרגיש טעם אחר בלימוד ונפתחו לפני מעיינות בתורה.

קפ. כאשר פגש פעם באדם גלמוד שתינה בפניו את צרתו וקונן על רוע מזלו ובתשובה לשאלתו של רבינו מה שלומך השתמש הלא בלשון הכתוב ואמר מה אומר לך הלא כבר אברהם אבינו אמר מה תתן לי ואנכי הולך עירי' נזעק רבי אהרן מפני ההשוואה והשיב לעומתו אין הדבר דומה כלל ועיקר שכן בלשון הזה השתמש אברהם אבינו עליו השלום לפני שנוצר כלל ישראל כאשר אברהם אבינו שואל מה תתן לי ואנכי הולך עירי' הוא בעצם טוען אם לא יהיה לי ילד הרי שלא יהיה כלל ישראל כל זה נכון היה בשעתו כלפי אברהם אבינו במצבו דאז אולם אנו איננו יכולים לטעון את הטענה הזו מעתה שקרבנו ה' לפני ה' סיני וקבלנו את התורה מה יתאונן אדם חי די לו במה שהוא חי.

על מורו ורבו הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל

קפא. מרן הגר"ח שמואלביץ זצוק"ל אמר בהלווייתו שאין מי שיכול להספידו כי כבר לפני ג' דורות הוא היה אדם גדול אבל יכולנו לומר שהיה ציסע' שנשא על גבו את כל הדור בתפילתו ובזכותו.

קפב. זכורני את רבי אליהו קורא את הפסוק החזק במוסר אל תרף נצרה כי היא חייך ושואג כארי נצרה כי היא חייך, החיים שלך תלויים בזה דע לך שאם אתה בורח מהמוסר אתה בורח מהחיים שלך.

קפג. כך גם זכורני שכאשר היו מגיעים לפרשת קורח המספרת על קורח אשר נפל לתהום כה עמוקה בגלל קנאה, היה שואג כארי נו אז צריך ללמוד מוסר או לא צריך.

קפד. רבי אליהו סבר שראוי לבעל נפש ללמוד בכל יום מוסר במשך כשעה אלא שלרבים א"א לתקן יותר ממשך זמן של מחצית השעה.

קפה. באחת משיחותיו הנוגעות ללימוד המוסר ולחשיבותו זעק לאמור יש להתפלא שכשמייע סדר לימוד המוסר יוצאים הרבה בחורים מהישיבה וחוזרים לתפילת מעריב האם זה הוגן מה הם חושבים שהם כרבינא ורב אשי והרי ודאי חוטאים הם בזה. וכבר כתב הגר"י סלנטר כי להיות יר"ש יכולים להיות גם בלא מוסר אבל שיהפוך אדם מידותיו לטוב א"א בלי מוסר אם האדם הוא בעל תאוה או בעל חמדה אם בטבעו רודף אחר הכבוד הרי כשם שא"א לאדם להביט בלא עיניים ולשמע בלא אוזניים כך א"א להתהפך מרע לטוב בלא מוסר כלומר אפשר לו לעשות מעשים טובים ואף לשוב בתשובה אבל להגיע לידי כבסי מרעה לכך' והיינו להתהפך מרע לטוב כפי שכתב הגר"י ס' דבר זה א"א בלא מוסר בשום ענין ואופן.

קפו. פעם אף המשיל רבי אליהו את אותם שאינם לומדים מוסר לחולים במחלת הקדחת המאפיין העיקרי של מחלה זו חוסר יציבות בחום הגוף כאשר חום הגוף משתנה בתדירות מחום לקור ומקור לחום וחוזר חלילה כך גם מי שאינו לומד מוסר קרוב הדבר שהוא סובל

מחוסר יציבות מתמיד ולימודו ושאר ענייני עבודת ד' שלו מושפעים מאוד ממצבי רוח מתחלפים אירועים שונים וכדומה.

קפצו. זכורני כאשר היה מרעים בקולו את הפסוק תועבת ד' שפתי שקר המיאוס והסלידה מהשקר התפשטו בלבבות השומעים במידה כה גדושה עד שכבר לא היה צורך לאהר מכן לומר שיהיה בגנות השקר דבקו במידת האמת הדהימה את כל התלמידים אירע מקרה שתפס שבחור מסוים שיקר אותו ומאז הוא כבר לא היה מסוגל יותר לדבר אתו וכשהיה צורך הוא שלח אותי לדבר עם אותו בחור מאידך כאשר היה ניגש להוכיח מישהו היה עושה תחבולות איך להוכיחו בחכמה באופן שהתוכחה לא תעורר התנגדות אצל השומע

קפח. רבי אליהו סיפר לי שפעם נתבקש להוכיח בחורים מבוגרים בישיבה מסוימת על שמדברים בחזרת הש"ץ והיות שהוא שיער שאם ידבר איתם קשות הם לא יקבלו את תוכחתו הוא פנה אליהם ואמר רואה אני שאתם מדברים בחזרת הש"ץ ומסתמא שיש לכם מקור להתיר זאת אם הואיל בטובכם למסור לי את המקור משום שגם אני מעוניין לדבר בחזרת הש"ץ.

קפט. על עבודת האלול במחיצת רבי אליהו זצוק"ל סיפר עוד הרבה לפני חודש אלול כבר הורגש אצלו אווירת האלול פעם הזדמן רבי אליהו למסיבת אירוסין נכבדים שנכחו במקום נשאו דברים ודיברו בשבח החתן והאריכו בדרושי נישואין. לבסוף נעתר גם רבי אליהו להשמיע דברים וכה דרש שמעתי כאן דיבורים חשובים על מ' יום קודם יצירת הוולד וכו' אומר לכם אפוא מה עולה בדעתי עתה עומדים אנו בחודש תמוז רבתי תמוז הוא החודש שלפני אב' יודעים אתם מאי משמע אב' הוא החודש שלפני אלול, אלול מגיע כבר עוד מעט ואנה אנו באים ועכשיו רבתי כשאלול אחר כותלנו אלול אלול מה לנו להרבות בדברים ולשם מה להשמיע דרשות תשובה מורי ורבתי תשובה והתעוררות זו הייתה כל דרשתו בערב זה בחגיגת אירוסין זו.

קצ. רבי אליהו אף היה אומר לנו שהוא מודה להקב"ה על שזכה לשמוע כמה פעמים את הגר"י בלאזר בימים נוראים ומאז נתהפכו אצלו הימים הנוראים לכל ימי חייו וכידוע היה נראה נורא בימי הדין ופחדו על כל סביבותיו היה זה לאחר פטירת הסבא מקעלם אז היו מזמינים את רבי איצ"ל לתקופת ימים נוראים כדי לעוררם ביראת ה' חרדת הדין.

קצא. פעם בעת שנשא שיחה מוסרית בישיבת פוניבז' לגבי חשיבות אימת הדין סיפר בהיותו ברוסיה היה מעשה בשני אנשים שעמדו בדין על אותה עבירה בבית המשפט האחד ישב

מפוחד ודואג בשעת הדין ולבסוף זיכוהו חברו ישב וסירק שערותיו וכדו' בשעת הדין שליו ובוטח ודגוהו מיד לתלייה לכך סייע ואמר צריך לפחות לפחד לפני יום הדין הפחד כשלעצמו יכול לגרום לאדם שיזכה בדין. (המבשר כי תצא)

קצב. שמעתי מכנו של רבנו שפעם שמע את אביו מדבר בכינויי גנאי חריפים ומאד התפלא מדוע נוקט אביו בלשון חריפה כ"כ וכשנכנס לחדר ראה שהוא מדבר ומוכיח את עצמו בתביעות אין סוף.

קצג. כשהיו מבקשים ממנו ברכה היה לפעמים שולח אל המשגיח הגה"צ ר' דב יפה זצ"ל באמרו שהוא אינו ראוי לכך אבל המשגיח ראוי גם ראוי כי כתוב אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה ומפרשים אם תצליח לחנך יהודי לתורה ולמצות ולהוציאו מהיצה"ר שהוא זולל אז תהיה כמו פיו של הקב"ה ודבוריו וברכותיו יתקיימו ולכן טען רבנו שהמשגיח הצליח בחנוך אבל אני ר"א מה עשיתי.

על הגאון הגדול רבי יצחק הוטנר זצ"ל

קצד. בימי בחירתו של רבי יצחק הוטנר בעל פחד יצחק בעת אשר הסתופף בצילה של ישיבת כנסת ישראל דחברון התאכסן תקופה מסוימת בחצר שטרזיס בעת ההיא כפי שסיפר לימים באזני רבי דוב יפה זצ"ל שמע מתושבי החצר כי רבי ישראל סלנטר העיד בעצמו שיש בכוחו להפסיק לעשן אולם את כוחותיו אלו הוא מעדיף לנצל ללימוד התורה. רבי דוב מוסיף ששאל את הרב הוטנר האם רבי ישראל היה נוקט בדרך זו גם לו היה מתברר בזמנו מה שנתגלה כיום מפי הרופאים כי עישון הסגריות מזיק לבריאות הרב הוטנר הרבה ואמר כי לדעתו היה רבי ישראל מפסיק לעשן למרות שהדבר היה נעשה על חשבון לימוד התורה (ס' רבי איצ"ל)

קצה. שמעתי ממרן הגר"י הוטנר זצ"ל ששמע מחסיד סוכוטשוב נאמן שהתגורר בווארשא שהאבני נזר אמר לו פעם בשוחחו עמו אודות חיבורו הגדול אגלי טל על הל' שבת בזה הלשון בשביל לחבר ספר בהל' שבת צריך להיות זהיר ביותר בהל' שבת בכל פרטיה ודקדוקיה היטב ורק אז ניתן לכוון לאמיתה של תורה והוסיף לו האבני נזר באמרו לו אני במשך כל ימי חיי ראיתי רק פעם אחת חילול שבת ואילו הייתי רואה פעם נוספת חילול שבת כבר לא היה מתקבל ספרי אגלי טל בקרב הלומדים.

[להסברת העניין מתי היה החילול שבת אותו ראה האבני נזר כי הרי בעיר סוכוטשוב באזור מגוריו של האבני נזר לא היה חילול שבת מקובל במשפחתו כי

בשהותו של האבני נזר בעיירה קעניגסברג שבגרמניה לצורכי רפואה נתקל בחילול שבת ע"י יהודי תושב המקום האבני נזר בראותו זאת חרה לו וסטר לו ליהודי על לחיו מיד הלשין אותו יהודי למשטרה על כך שהוא סטר לו במקום החלו ללהוט הרוחות כאשר היהודים תושבי המקום הסתערו בכדי להגן על כבודו של האבני נזר כאשר המשטרה רוצה לאוסרו והנה בסופו של דבר התערב הכומר של העיר אשר ביקש שיניחו לנפשו של האבני נזר מכיון שהוא רואה שהרבא"י הזה מקנא מתוך כאב אמיתי ולא מתוך אינטרס אישי וכך הווה שהמשטרה שיחררה אותו מיד].

קצו. זכיתי לשהות פעמים רבות במחיצת הגאון ר' יצחק הוטנר זצ"ל ויכולני להעיד שתמיד הוא היה הגר"י הוטנר תמיד עם אותה חכמה עם אותה נכבדות ועם אותה שליטה עצמית מוחלטת

על הרב מטשעבין זצ"ל

קצז. סיפר המשגיח שבעת שהגיע פעם לבית רבינו הבחין שרבינו מברך תוך כדי שהוא מנגב ידיו במגבת כשסיים שאלו רבי דב האם ניתן ללמוד מזה שרבינו סבור שתשמיש קל מותר לעשות בעת הברכה ענה לו רבינו שברוך כלל הוא נוהר בזה אבל עתה כשראה שנכנס לחדר הודרו בכדי לא לעכבו ע"כ ולכן לכתחילה נכון להחמיר בזה ובעת הצורך יש להקל.

קצח. כמו"כ סיפר מה ששמע מאחד מתלמידיו של מרן הרב מטשעבין זצ"ל שפעם בלמדו באחד מספרי האחרונים הרים הרב מטשעבין את עיניו באמצע לימודו ואמר לו שמתי לב לדבר פלא כי גדולי ישראל שהכירו בגדלות עצמם לא התקבלו ספריהם כ"כ לעומת אותם גדולים שהיו שפלים וענווים בעיני עצמם אשר זכו שספריהם יתקבלו ביותר הרב מטשעבין אף המשיך וסיפר לתלמידו ששמע מאדם שהיה נוכח פעם בפגישה שנערכה בין האבני נזר להרה"ק רבי יחיאל מאיר מאוסטרובצא זצ"ל וכל אחד מהם התבטל בפני השני באופן מופלא עד שהיה נראה שכל אחד החשיב את השני כרבו ממש.

קצט. ישנם רבנים שלא הולכים לחתונות כשלא מכבדים אותם בסידור קידושין ואילו הגאון מטשעבין זצ"ל אמר שהוא מעדיף ללכת דוקא לאותן חתונות שלא הוזמן בהם לסידור קידושין.

ר. שאל הגה"צ רבי דב יפה זצ"ל את הגאון רבי צבי פסח פרנק זצוק"ל מדוע ממעטים לחזור ענה הגאון רבי צבי פסח פרנק היצה"ר הרי הוא מבין והוא בעצם יודע שבזה תלויה ההצלחה ולכן הוא מקשה מאוד.

אוצרות "פרי חיים"

דברים בענייני דיומא מרשכבה"ג מרן ראש הישיבה שליט"א
 לוקט ונערך מתוך כתבי תלמידו – החברותא הגרמני"ש שליט"א
 לע"נ ידידנו היקר הבה"ח חיים בן ציון ז"ל בן הרה"ג ר' אברהם צבי טויב שיבזלחט"א

על סילוקו של צדיק מרן הגה"צ ר' דב יפה זצוק"ל

בפרשת השבוע כתוב (כג' יז') ויקם שדה עפרון וגו'. אומר רש"י ויקם שדה עפרון תקומה היתה לו, להשדה היה תקומה שיצא מיד הדיוט ליד מלך, על אברהם אבינו תקומה היתה לו. ע"ז הראש ישיבה דיבר בשיעור חומש, שהבריאה גדלה, הבריאה מתרוממת, השדה הדומם ברגע שהגיע לידי אברהם אבינו, כבר יש לה עליה ברוחניות, כמו שכתוב במסילת ישרים כי עליו גדול לבריות כולם בהיותם משמשים את האדם השלם. וכמו שרואים בפרשת ויצא שהאבנים רבים עלי יניח צדיק את ראשו. כי כולם רוצים לשמש את האדם השלם. זה כל התכלית שלהם, הם מתרוממים על ידי זה, ברגע שמגיע ל-אדם השלם מגיע לידי אברהם אבינו.

ואני זוכר שהראש ישיבה אמר בשיעור שכתוב על המהרש"ל כמדומני בשערי תשובה שהמהרש"ל נהג בשבת, היות שצריך שיהיה כבוד יום - סעודת היום יותר חשוב מהלילה, למשל אצלנו אוכלים בשבת בבוקר חמין כדי להחשיב את הסעודה של הבוקר, והיות שהמהרש"ל אהב דגים, לא היה אוכל דגים בלילה, רק בשבת בבוקר. והתבטא אז הראש ישיבה שהוא מקנא בדגים האלו שזכו להכנס לתוך הגוף הקדוש של המהרש"ל... זה המילים של הראש ישיבה, מבהיל על הרעיון!

אחה, לדאבונינו כלל ישראל הפסיד בימים אלו אבידה גדולה מאוד, מאוד מאוד, מרן הגה"צ ר' דב יפה זצוק"ל לחיי העולם הבא, שהיה משכמו ומעלה, ענק שבענקים! ובכל זאת התנהג עם כזו מין ענווה ופשטות, מבהיל על הרעיון! כל פעם שזכינו לראותו היה בולט הפשטות שלו, ובפרט כשבא אצל יבדל לחיים טובים רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א איזה פשט'ס איזה ענווה איזה התבטלות, מבהיל לראות ענק כזה, עם כזו פשט'ס פשט'ס...

ולמשל כשקופת העיר עשו נסיעה לציון הגאון והחפץ חיים, בא לשאול את הראש ישיבה אם לנסוע, כי זה אמצע הזמן וכו' וכו', וכך הרבה פעמים, תמיד היה מבהיל לראות את ההתבטלות וההכנעה העצומה. אהה איזה אבידה, איזה אבידה בכלל ישראל.

ואמר לי הבוקר אחד מאלפי ורבבות התלמידים שלו, שלמד אצל המשגיח זצוק"ל במשך שבע שנים, ואומר שכל השנים היה חוזר על משפט מהחזו"א, שכל בן תורה וכל יהודי צריך לשמוע את זה, החזו"א אמר שהשפיץ חסד שאפשר לעשות לכלל ישראל, זה להצמיח אדם גדול! חסד! השפיץ חסד לכלל ישראל, זה להצמיח לכלל ישראל אדם גדול.

מה זה גדול, אדם גדול, גברא רבה, הכל גדול, כל המעשים שלו, הכל רוממות, הכל מלמעלה, כל התמונה כל השאיפת חיים, כל עמוד החיים, הכל זה גדלות! גדלות! כולו אומר כבוד, לא גאווה ח"ו, אלא כבוד של גדלות שרואים אדם אציל ורוחני, למעלה למעלה... כל אחד יודע אדם גדול זה אדם גדול, זה לא מגיע ע"י בחירות ולא שום דבר אלא זה מציאות אדם גדול!

שמעתי בדיוק היום, הקלטה מה שהראש ישיבה אמר לפני הרבה שנים. כמה פעמים היו מגיעים אנשים מדרום אפריקה להראש ישיבה, היה מביא אותם הרב יצחק לוינשטיין שליט"א [בן דודו של ידידנו הצדיק ר' יצחק לוינשטיין זצ"ל] והיה מגיע לפעמים עם קבוצות או שהרה"י היה מדבר בשידור אליהם, והראש ישיבה מאוד היה מקרב אותו ודואג ומנחה אותם ממש על כל דבר. והיה יהודי אחד שהגיע להראש ישיבה יחד עם הקבוצה ושמע האריך שהראש ישיבה דיבר מאוד חזק על החינוך, עד כמה חשוב החינוך הטהור שמגדל תלמידי חכמים, ושרק זה מה שמעמיד את כלל ישראל, את הקהילות, ואותם קהילות שלא היה אצלם חינוך טוב כמו שצריך, אז הקהילות האלו ה' ירחם מה שקרה אתם, ירדו... וכך מנה הרבה קהילות. אז ר' יצחק לוינשטיין אמר לראש ישיבה שהיהודי הזה שואל שהוא עסוק בקירוב, והוא מרגיש שלהציל ילד או ילדה שחלילה לא שומרי תורה ומצוות, ולהפוך אותם לשומרי תורה ומצוות, זה הדבר הכי גדול שיש בעולם. כי ילד שגדל ב"ה בבית חרדי הוא שומר תורה ומצוות, ולגדל אותו שיהיה תלמיד חכם הוא לא רואה שזה כל כך... אני לא זוכר

בדיוק את לשונו, אבל ככה פחות או יותר אמר ר' יצחק לוינשטיין לראש ישיבה עם היהודי הזה שעמד שם.

אוי ווי מה שהרה"י ענה, הרה"י אמר להם: אתם הכרתם מה שהיה לפני המלחמה היה את החפץ חיים והחזו"א אתם הכרתם? שמעתם עליהם?! זה היה יהודי אחד, אבל הוא החזיק את כל העולם! את כל כלל ישראל! את כל העולם, יהודי אחד! ובודאי שלהציל יהודי אין לשער איזה שכר זה להציל יהודי שיהיה שומר תורה ומצוות, להצילו מרדת שחת, זה מצוה נוראה. אבל לגדל ת"ח שיהיה אדם גדול, אחרי זה כלל ישראל, את כל העולם זה מחזיק, ואיזה דמיון יש לזה בכלל. וככה הראש ישיבה הרחיב על הענין מה שגדולי ישראל הם מחזיקים את האומה, הם מחזיקים אותה כפשוטו ממש. וכמו שכתוב במדרש - זה אני מוסיף, הראש ישיבה לא הביא את זה - שגדולי ישראל הם כמו הכנפיים שמחזיקים את היונה, מחזיקים את הציפור, כך הם מחזיקים את כלל ישראל מחזיקים אותם,

הראש ישיבה דיבר בארצות הברית לפני הרבה שנים, והסביר שאצל רבי פרידא כתוב אחרי שלימד 400 פעמים שאלו אותו מהשמים אם הוא רוצה שכל דור יזכו לחיי עולם הבא או שהוא יזכה לאריכות ימים. הראש ישיבה שאל מה הפירוש איך הוא יכול לעשות שכל הדור יזכה לעולם הבא, האם הוא הלך לכל אחד ואחד ודיבר איתו מוסר ומוסר אל תעשה עבירות תעשה מצוות, איך שייך דור שלם, אלא אמר ראש הישיבה ברגע שאדם הוא מרומם אדם הוא גדול הוא מרומם איתו את כל כלל ישראל.

אדם גדול אין דמיונות, אדם גדול זה אדם גדול, שבמציאות מחזיק את כלל ישראל, וכולם רואים את זה, כולם מרגישים את זה אביהם של ישראל.

והנה ב"ה הקב"ה נתן לו את המתנה העצומה הזאת החסד הכי גדול שהקב"ה יכול לתת לנו, שהוא ממשיך וימשיך הלאה בעזרת ד' עד ביאת משיח צדקינו שנזכה לאורו הגדול של רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א. ונזכה כולם לגוט שבת ובשורות טובות וכל טוב.

[מדברים בעל פה שנמסרו בעש"ק חיי שרה תשע"ח]

נביא לעילוי נשמתו התייעצותו עם יבדל"ח רבינו שליט"א בענין המסע לקברי של החפץ חיים

זה כמה שנים שקופת העיר בני ברק מארגנת נסיעה של גדולי תלמידי חכמים וצדיקים לקברי הגאון מוילנא זצוק"ל והחפץ חיים זצוק"ל. ורבינו מעודד מאד להצטרף לנסיעה זו, על אף הטירחא והביטול זמן, בנימוקו שהתפילות שם עם קהל גדול וקדוש כזה היא תפילה רצינית מאד, והרבה סיכויים שמתקבלות התפילות שם. ועד כדי כך שכששאל הגאון הצדיק רבי דב יפה זצוק"ל את רבינו אם להצטרף למסע, שאל אותו רבינו אם הנסיעה אצלו זה "פיקוח נפש", ואמר שאם אי"ז פיקוח נפש כדאי שיסע.

והביא לו רבינו מש"כ בחובת הלבבות בשער חשבון הנפש חשבון העשירי שהמדרגה העליונה ממדרגת החסידים הוא שיראה מבלי עין וישמע מבלי אוזן וכו' ע"ש. ודבר זה ראו בחוש אצל החפץ חיים כידוע המעשה עם הרב אברמסקי זצ"ל שכשנשתחרר מגלות סיביר, היה החפץ חיים באמצע לימודו עם רבי אלחנן זצ"ל ואמר לפתע החפץ חיים "עכשיו שחררו את הסלוצקער רב". ולאחר שנים פגש רבי אלחנן את הרב אברמסקי בלונדון, וכיוונו את השעה שהיה ממש באותו זמן.

וכן המעשה שסיפר ראש ישיבת סלבודקא הגאון ר' מרדכי שולמן זצ"ל שבזמן המלחמה היה בסמוך לחפץ חיים באכסניא והי' שומע את החפץ חיים אומר כל בוקר היום ניצחו הרוסים וכדו', ולמחרת נתפרסם בעתון שכיוון את הדברים בדיוק. והביא שמצא אח"כ בסידור אשי ישראל בברכת יוצר אור על התיבות ומשמיעים בקול דברי אלקים חיים, שהמלאכים משמיעים זה לזה מה שקורה בעולם, והבין שהקדוש הח"ח זכה לשמוע מה שהמלאכים מספרים. אמר רבינו לרבי דב וכי אין כדאי לילך להתפלל על קבר של קדוש כזה.

וכאשר שאלו הרי יש גם בארץ קברי האבות הקדושים, השיב רבינו כי אם נאמר שיש שייכות גם לנפטר הקבור שם, הרי בודאי שמה שרחוקים יותר יש פחות שייכות, והדורות הרחוקים מאתנו מאד מסתכלים עלינו אחרת לגמרי מגדולי הדורות האחרונים יותר.

אסופת מכתבים למערכת ממשנתו של מרן המשגיח זצוק"ל

במהלך הימים שחלפו מאז הועם נזם הזהב, וכבה אור העולם, בהסתלקו של מרן הגאון הצדיק רבי דב יפה זצוק"ל, הוצפה תיבת המייל של מערכת 'קובץ גליונות' ומכשיר הפקס פלט ללא הרף מכתבים נרגשים של אי אלו אשר חפצו לזכות את עם ישראל באמירות יחודיות, עובדות מרתקות, עצות טובות ושאר הני מילי מעליתא אשר זכו לשמוע ממרן זצוק"ל, ובשינויי עריכה קלים בדרנו מתוכם את המובחרים שבהם והתנצלותינו בפני הרבים אשר מפאת חוסר מקום וטעמים שונים נאלצנו להשמיטם. יצוין כי הדברים הובאו כאן לפי סדר קבלתם במערכת.

עצלות לא ללכת לישון

שמעתי מפיו הק', שעורר על מנהג בני הישיבות להשתהות הרבה עד שהולכים לישון, ואיחור השינה גורם כמובן שלא יהיה בכוחם להשכים לתפילה בישיבה, ובאר, שהעצלות אינה שלא להשכים בבוקר אלא העצלות היא שלא לזרז עצמו ללכת לישון. קרא עליהם מקרא שכ' עד מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך, ואמר שיש להטעימו כך, עד מתי עצל, תשכב! מתי תקום משנתך? כלומר, עד מתי תמשוך את הזמן בחינם? תשכב כבר! שאם לא תשכב, מתי תקום משנתך?...

אצבע בסיידור בזקנותו

אכתוב לכם ראייה אחת שהשאירה עלי רושם לזמן רב, כידוע המשגיח היה מגיע לתפרח לעיתים קרובות לחתנו המשגיח דישיבת תפרח הגר"ד ש' ארנפרוינד. באחד התפלות נעמדתי בסמוך למשגיח זצ"ל וראיתי. שכל התפלת שמו"ע מסתכל בסיידור עם אצבע. לאחר התפלה נגשתי ושאלתי אותו על כך ואמר לי שכך נוהג הוא זה זמן רב שע"י כך מכיון הוא יותר בתפילה, התפעלתי עד מאד, אדם מבוגר קרוב לגבורות עדין מחזיק אצבע בסיידור כדי להתפלל בכונה דבר זה גרם לי זמן רב לחיזוק בתפילה. יה"ר שנתחזק בזה כעת לעילוי נשמתו.

ג' מעשים נפלאים ממרן המשגיח

פעם בקריאת התורה ביום ב' או ה', עצר המשגיח, ואמר, הראיתם היאך בירך בחור זה, בקול רם, כך צריך ללמוד איך לברך כראוי.

* בא' הועדים בירושלים, אמר לו אחד, שהרב וולבה היה אומר שכ"א צריך ללמוד מוסר חצי שעה, ומשגיח צריך ללמוד שעה. תיכף ביקש טלפון והתקשר לרבנית וולבה לברר אם נכונה השמועה, משמע שכן, קבל על עצמו ללמוד מוסר כל יום שעה.

* פעל רבות אפי' בעבור אדם יחיד, וגם שלא הכירו. היה בחור שבא מישיבת פחד יצחק לכמה ימים ל'חיזוק', אמר לו המשגיח, הראש ישיבה שלך הוא אדם מרומם שאומר דברים מרוממים. ואח"כ בשיחה לכל הישיבה, דבר על החובה להיות בדרגה שמדבר, והביא ב' דוגמאות, הא' מר' חיים, שכמו שהיו דבריו בלומדות, כך היה הגר"ח עצמו, ולא דיבר שלא כפי דרגתו. והדוגמא השניה מהפחד יצחק, שדבריו שם דברים מרוממים וגבוהים, שכך היה הוא עצמו, מרומם.

דבריהם הם זכרונם מהגאון הצדיק רבי דוב יפה

הגאון הגדול רבי דוב לנדוי שליט"א אומר שהי' מפורסם ע"י הגר"ד זצ"ל עוד בחיי מרן החזו"א ענין הזהירות של גירוד בראש באמצע הלימוד והתפילה שהגר"ד פרסם את זה בין בני הישיבה בחרון בשם החזו"א, והי' מזהיר ע"ז הרבה. הי' הגר"ד זצ"ל רגיל לומר מליצה שיש בחורים שאינם בקיאים כ"כ בש"ס אבל בעוקצין הם בקיאים, ר"ל שיודעים לעקוץ את חבריהם בפהם. כך שמענו ממנו כמה פעמים בשיחות בישיבה.

ובודאי ידוע הדבר וכבר נתפרסם שאמר בשם החזו"א שכל בן ישיבה הוא בספק להיות מגדולי הדור. שאל הגר"ד זצ"ל את הגר"ל שליט"א אם מי שלא יוצא בשבת משטח של העירוב אם מותר לו לשים בכיס דברים לפי מה שאמר הגר"א שאסור לשים בכיס דברים בשבת אפי' שהוא יושב בביתו שמא ישכח ויצא. ואמר הגר"ל דאסור כמו יושב בביתו. ואמר שיש להסתפק אם מניח בחיקו שהוא שלא כדרך הוצאה אם מותר דאף אם ישכח ויצא לא יהי' איסור דאורייתא.

ש. ד. לוצרן, שוייץ

מכתב מתלמידו מישיבת קול יעקב

אני גר במקסיקו, בוגר מקול יעקב.

כולנו זוכרים איך שהמשגיח היה אומר הברכת אשר יצר עם כוונה ובמתינות.

כשיצא מהשירותים קרא לבחור, תפס אותו על ידו (כדרך הזקנים) עם חמימות ושאל מה השם, אח"כ שאל מאיזה שיעור הוא, מי המגיד שיעור, ואח"כ התחיל לברך במתינות כשבערך כל 3 מילים היה עוצר לנשום (מחמת חולשתו) וכשהיה מסיים, שוב שאל לבחור את שמו, הודה לו מקרב לבו על שענה אמן על ברכתו, לקח אותו עד למדרגות, ובאמצע שאל אותו שוב על שמו, ובאיה שיעור הוא וכו' (נ"ל שהיה שואל כל"כ הרבה פעמים כדי שהבחור ירגיש שבאמת העריכו אותו).

כל בחור היה מתרגש מזה ... כולם ידעו מה זה "המשגיח לקח אותי היום..."

עוד דבר משעשע לרום גדולתו וענוותו.

הקדמה.

המשגיח תמיד היה מגיע לישיבה ביום שלישי הצהרים היה נח מהדרך, השיחה בלילה, מיד אחרי ערבית ועד לאברכים, יושן שם בחדר מיוחד בשבילו בפנימיה של בנין הישיבה ולמחרת ועד לבחורים משיעור ג' וקייבון.

סיפרו לי בחורים שהיו יושנים שם בפנימיה של בנין הישיבה שפעם קרה שהיה רעש בפנימיה (כנראה יותר מהרגיל) ויצא המשגיח לראות מה יש, ראה שמישהו היה בפנים בחדר ולא רצה לפתוח, אז דפק ואמר לו שיפתח, ההוא שאל מי זה, וענה

"דב יפה" ההוא לא האמין לו (כנראה שהיו עושים זה כמה פעמים ושהיו מחכים לו הקול, ולכן לא האמין) אז אמר לו הבחור, תראה לי תעודת זהות, אז הוציא המשגיח את התעודת זהות שלו והעביר מתחת הדלת...

דרך החינוך כיום באהבה

פעם כשנפטר המשגיח ר' גדליה מקול תורה הוא שמע שהבחורים היו בהלם ממה ששמעו, אז עשה זמן אחרי הועד של הבחורים של שיעור ג' והקיבוץ ושאל אותם שיאמרו מה ששמעו, א' אמר ששמעו שר' גדליה כשהגיע בחור מאוחר 55 דקות בצהרים מחמת שהיה לו חום גבוה, הוציא מטבע של 10 אג' ואמר לו אתה שוה פחות מזה, אז המשגיח ר' דב הגיב שזה היה בדור הקודם, אבל אצלינו בדור שלנו זה לא הולך, צריכים לחנך באהבה וכו'.

ואכן הוא עצמו היה מסביר את הכל בחמימות, פעם שאלתי אותו שבגמ' שהיינו לומדים (קידושין) כתוב שמי שלא יכול להתאפק מלחטוא שילבש שחורים וילך למקום שלא מכירים אותו וכו' (לא זוכר ממש המקור) אז שאלנו אותו, וכי עד כדי כך?

ענה לנו, מי שלא ידע מלהתאפק בקטנותו, גם כשיהיה גדול, היצה"ר שלו גודל...

המשגיח נלחם במידת העצלות

אני למדתי בישיבת קול יעקב ומקובל בישיבה, שסיפרו בחורים שהיו ישנים עמו לפעמים, שראוהו קם ממטתו מאמצע הלילה ומצחצח את שיניו

להפתעת הבחורים שראו את זה הוא השיב, שכך נלחם עם מדת העצלות!

עוד מסופר, שפעם היה צמא באמצע הלילה, והתחיל להתלבט אם לקום, מצד אחד אם יקום יש לחוש שיפגע בענין של מותרות, ומאידך אם לא יקום יש לחוש שפוגע הוא במדת העצלות לכן קם, מזג את המים ולא שתאם.

פעם ביקשתי ממנו עצה לכוונה בתפילה, אמר לי שישנה "עצת האצבע", והיינו להצביע עם האצבע בסידור על כל מילה שמוציא מפיו.

דוד כהן, כולל מאור אברהם, מכסיקו

בית של תורה

שמעתי מאימי מורתי שתחי' שהיתה חברתו של ביתו של המשגיח זי"ע"א שבאחת הפעמים שהתארח בביתה אמרה לה את רוצה לראות את נעלי הבית שלי? שהיא ראתה זאת נחרדו עיניה נעלי בית שלא החליפו אותם כבר שש שנים היא אמרה ככה זה בית של תורה! חברה זו זכתה להיות בביתו הרבה וכן בסעודות ואמרה שהפשטות והבית של תורה היו ניכרים מכל עבר.

עצת ה' - היא תקום..

לפני כמה עשורים, כמה שנים לאחר נישואיו של המשגיח ורעייתו, התגלה ביניהם ויכוח. שנאלצו להגיע בשל כך לדין תורה בפני הדוד של הרבנית, הגאון רבי אהרון כהן זצ"ל, ששימש לה כאב חורג ושימש גם כרבו של המשגיח בבחרותו בישיבת חברון.

וכה הרצו הם טענותיהם: כל לילה כשהתינוקות בוכים יש לנו ויכוח מי יקום בלילה לתינוקות. המשגיח ר' דוב זצוק"ל טען, שהוא רוצה לקום ולטפל בהם. טענתו בפיו, אני כל היום לא בבית, את עם הילדים כל היום, אז בערב כשאני חוזר ראוי שאני אטפל בהם ואת תוכלי לנוח ככה זה שותפות מלאה!

הרבנית רבקה תחי' לעומת זאת טענה, שהוא כל היום יושב ולומד בישיבה ועסקו עם בחורים ובתורה והיא רוצה שיהיה לו כח ביום להמשיך בעבודת הקודש ולא מסכימה שהוא יקום. וככה כל לילה הם לא מגיעים לעמק השווה אלא שניהם קמים.

רבי אהרון כהן זצ"ל שומע את הטענות, חושב מעט ופוסק את פסיקתו. מהיום, אתם עושים תורנות, לילה אחד את קמה לילה אחד המשגיח יקום. פשרה.

הכול היה טוב ויפה, בלילה שהיה תורה של הרבנית, התינוקות בכו והיא קמה והמשגיח המשיך לישון, כמו בהסכם. בלילה לאחר מכן כשהגיע תורו של המשגיח פתאום בשעון הוא רואה שכבר בוקר, אוי ואבוי, הוא לא עומד בהסכם! המשגיח ניגש אל הרבנית לברר למה לא העירה אותו כשהתינוקות בכו. הרבנית מכחישה שהיא קמה, אף אחד מהם לא קם. פשוט התינוקות לא בכו באותו לילה!

אבל זה לא נגמר, מאז במשך שנים עד שגדלו הילדים, בתור שלה הילדים בכו והיא הייתה קמה. בלילה שלו מעולם לא בכו הילדים! מעולם הוא לא נדרש לטפל בהם בלילה!

(בשבוע האחרון התפרסם לכך המשך, שתלמיד סח לפניו בפורים את המעשה בתקווה לאישורו, ענה לו המשגיח, זה לא שהם לא בכו בלילה הם פשוט לא קמו. ככה בענוותנותו מנסה לגמד את האירוע.

הרבנית לעומת זו קמה ממקומה, מזדעקת, ואומרת, זה היה! בדיוק ככה זה היה! במשך שנים בלילות שלו היתה דממה בבית! ובלילות שלי עולם כמנהגו נוהג! תבינו איך בשמיים מחשיבים את התורה של בעלי!)

מספר עדויות נפלאות (נכתב ע"י בן לאחד ממקורביו)

והצדיק ניכר בדרך מאכלו ומשתתו..

לא היה מורח על הלחם, כל צורת אכילתו היה רק "כי צריך", המשגיח היה אוכל מה שהרבנית היתה מניחה לפניו, מה שהיתה מביאה וכמה שהיתה מביאה. (גם מתוך מנתו היה משאיר כתענית הראב"ד) היטיב להגדיר ד"ז מאן דהוא באומרו כי המתבונן במשגיח בשעת אכילתו, נדמה הדבר כאילו הוא מאכיל אדם אחר. לא היה מתכופף לאוכל, היה אוכל את הלחם בנפרד (חתיכות חתיכות, לא היה נוגס בפרוסת הלחם) ואוכל בנפרד התוספות.

לפני כמה עשרות שנים אאמו"ר שליט"א היה באיזו מסיבת סיום יחד עם מרן המשגיח זצוק"ל, ובעת הסעודה רצה אאמו"ר יבדלח"ט לשמשו ושאלו מה רוצה לשתות תה או קפה, ענה לו המשגיח "מה זה משנה?" בראותו כי כן, הגיש

אאמו"ר לפניו כוס עם מים חמים וליד קפה ותה בכדי שהמשגיח יכין מה שירצה, אך הנה הוא רואה איך שותה המשגיח את כוס המים כמות שהיא.
שמעתי מעד ראיה, לפני כמה עשרות שנים היה בשמחה משפחתית והגישו שם גלידה עם כפית קטנה, מאוד חרה לו הדבר באומרו שמביאים כפית קטנה בכדי שיאכלו מעט מעט להוסיף עוד ועוד הנאה, ולפיכך נטל כפית גדולה יותר וגמר בזריזות את הגלידה.
והוסיף אאמו"ר על מעשה זה, שאתה אף למד על הנהגתו שלא פרש מהציבור כ"פרוש" ולא אכל כלל את הגלידה, אלא אכלה. (ומדויקים הדברים ומאפיינים את הנהגותיו)

כל מעשיך לשם שמים

פ"א אמר לי המשגיח: היום יש מושג פיצול אישיות, וז"ש "שהיה כל מעשיך לש"ש", לא חלקם לש"ש וחלקם לא, זה כפיצול אישיות.
כמדומה שזה מאוד מאפיין את המשגיח זצ"ל, המניע היחיד שלו לכל המעשים היה לש"ש. לא היה לו שום מעשה, דיבור, לא מחושב.
אמר המשגיח: כת' שויתי ה' לנגדי תמיד. גם מי שלא בדרגה, אך לכה"פ פעם אחת בשעה כל א' יכול לחשוב על "שויתי". (מסתמא אפשר ללמוד בכך כמה הוא זצוק"ל הרהר בד"ז)
אמר לי אאמו"ר שליט"א, לא זכור לי אף פעם שדיברתי איתו דברים בטלים. והסביר את דבריו, דיברנו הרבה דברי חולין בכל עשרות השנים ששהיתי במחיצתו, אך תמיד היה זה לתועלת.

התייחס לכל אור"א במאור פנים. תמיד נתן תחושה שאתה שוה משהו. שדיברו איתו על בחור רצה קודם לשמוע על מעלותיו, על כל אדם רצה קודם לציין את מעלותיו. זכורני בהיותי ילד שהיה מתקשר לביתנו כשרצה לשוחח עם אבי יבלח"ט היה תמיד אומד במתיקות "עם מי אני מדבר, עם הבן היקר/ עם הבת היקרה?".

הוראות והנהגות מרבינו ר' דב יפה זצוק"ל מפי שומע לקחו: תלמידו, ד"ב, כרמיאל

- שאלו - איך נכון לנהוג בענין חינוך הילדים לקימה בפני ההורים, האם כמו הדין המקורי שמובא בשו"ע, או לפי מנהג רוב העולם שההורים מוחלים על כבודם?
וענה - ראוי לנהוג כפי המנהג, ולא להקפיד עם הילד שיקום אלא שכאשר הילד קם נכון לומר לו 'קיימת מצוות כיבוד הורים'.
- שאלו - האם נכון הדבר שגדולי ישראל ממעטים להוכיח (בניגוד להרבה אברכים צעירים שמרבים להוכיח)? וענה: גדולי ישראל אינם ממעטים להוכיח.
- הדריך להתחזק בשני דברים עיקרים בחודש אלול: לימוד תורה ושמירת הלשון. וביאר שלימוד מוסיף הכי הרבה זכויות ושמירת הלשון ממעט הכי הרבה את העבירות ע"פ דברי הגר"א שרוב חטאי האדם הם מחטא הלשון. (מהדרכה בועד לאברכים ר"ח אלול האחרון).
- הרבה לחזק את הבחורים ביש"ק על מצוות כיבוד הורים והיה מספר שפעם שאל בחור: אם אמך מבקשת ממך לבוא הביתה בשבת הקרובה, ואתה תכננת לבוא בעוד שבועיים, מה תענה לה? וענה הבחור: אומר לה שתכננתי עוד שבועיים. ואמרתי לו: 'לא ראוי כך לדבר עם מלכה אלא תאמר לאמא: "אני תכננתי בעוד שבועיים האם את מסכימה לכך"?'
הירבה לחזק את האברכים בכיבוד האשה והיה אומר שבזמן שאברך לומד עושה את הדבר הכי חשוב אבל בזמן שאינו לומד, שיחשוב איך לשמח את אשתו.
- דרכו בקודש היתה לחזור שוב ושוב על מספר מימרות מוסריות חשובות (לענ"ד טעם הנהגה זו בחינת טיפה ועוד טיפה חודרים ללב).
- שאלו - על מה יש לגדולי הדור לחזור בתשובה לפני יו"כ וענה בתמיהה: גדולי ישראל חושבים שהם בסדר? הם חושבים שהם לא בסדר!
- שאלו - מה מומלץ ללמוד עם נערים צעירים מבתי מסורתיים שרוצים להתחזק? וענה - פרקי אבות.
- אמר בשם הגרא"ל שטיינמן שליט"א: "אפילו אברך כולל שאינו לומד מוסר, עלול להתנהג בתוך ביתו כחיה רעה".
- אמר: אגיד לכם איך אפשר להיות בשמחה: יש שני מקרים לאדם, מה שתלוי בו ומה שלא תלוי בו, מה שלא תלוי בו בנאדם צריך לומר תמיד הכל לטובה, ומה שתלוי בו, הוא צריך לשמוח מכל מצוה הכי קטנה ומכל לימוד הכי קטן.
- במענה לשאלה האם נער חילוני מתחזק שמוכן לשמוע רק על מוסד של ציונות דתית או כלום האם לעודד לכך, או 'שב ואל תעשה', ענה את דעתו שעדיף שלפחות יאכל כשר וישמור שבת, ומיד הוסיף: אבל אני צריך את הסכמת ר' אהרן לייב שליט"א.
- מרגלא בפומיה - "ר"ח קניבסקי שליט"א אינו רק שר התורה הוא גם שר הברכות".
- מרגלא בפומיה - "צריך להגיד לאישה: אשת האברך אינה מקריבה למען התורה של בעלה אלא שניהם שותפים יחד בתורה".
- סיפר אברך שבהיותו ילד היה גר בשכונת לר' דב, ונהג ללמוד בכנסת חזקיהו. כשראה ר' דב שהוא חוזר הביתה דרך מדרגות חשוכות, אמר לו: אני גם כן הולך באותה שעה, רוצה שנלך יחד? מאותה עת היה מתלווה אליו משך תקופה ארוכה, ומתעניין מה למד ומה שלום הוריו.
- נב זהו רק דוגמית מצוץ אמרים שזכינו לשמוע מכלי ראשון בועדים בכרמיאל. וכמובן אין אחריות על זכרון ואמיתות הדברים.

המתנה הכי טובה

לפני כשמונה שנים זכיתי ור' דב הגיע להשתתף בקידושא רבא בשבת אופרוף שלי, מס' שניות לפני הקידוש לחץ לי את היד ולחש לי שהוא רוצה להעניק לי את המתנה הכי גדולה ויקרה מכל מה שאקבל... ללמוד מוסר 5 דק' ביום! וכשנגמר הקידוש שוב שוב תפס אותי בידו החמה והזהיר אותי שלא אשכח את המתנה שהעניק לי.. והוסיף שכשתקפיד ע"ז תבין את עוצמת המתנה....

אהבת השם של הגר"י לוינשטיין

ידוע וכן הזכיר בנו הרה"ג מרדכי יבלחט"א בישיבת קול יעקב בהלוויה שהיה רגיל לומר שלמרון הגר"י לוינשטיין זצ"ל לא היה אף יום עצוב בחייו כמדומני שהיה אומר זאת בשם הגר"ל בעצמו, יש להוסיף שאני שאבלחט"א שמעתי אוחו פעם בשבוע למשך שלשים שנה ופעם אחת יחידה כמדומני ששמעתי שהוסיף, שכל מה שהגר"י לוינשטיין היה תובע את עצמו עוד ועוד זהו מרוב אהבת השם יתברך שהיתה לו היה מחפש עוד ועוד מה יכול להשתלם ומה יכול להוסיף. ואח"כ שאלתי אותו האם שמע זאת מהגר"ל או אמר זאת מסברא אמר לי שמסברא.

לדברים דלהלן תהיה משמעות רק למי שידע שמץ מגודל ענוותנותו המופלגת דהיינו כל מי שבא אתו במגע או ששמע והתרשם באחד הועדים שהוא מסר בכל שבוע בישיבת קול יעקב הוא הביא קושיית החפץ חיים למה מבקשים בברכת החודש חיים של עושר וכבוד הרי הם מזיקים והביא תירוצו שהכוונה שכלל ישראל זקוק לשניהם ותמה המשגיח זצ"ל האם אדם איננו זקוק לקצת עושר שלא יא עני והאם כל אדם איננו זקוק לקצת כבוד וכאן יש להקדים את הידוע וכן הזכיר בנו הרה"ג מרדכי יבלחט"א בישיבת קול יעקב בהלוויה שתמיד פיו ולבו היו שוים לגמרי והוסיף מרן זצוקל ואמר אם אני אבוא לישיבה אפילו אם לא יזלזלו בי אבל יתייחסו אלי כאברך רגיל זה יפריע לי ונדהמנו לשמוע את הידיעה הזאת ואת גודל ענוותנותו שהסכים להודות על כך מבלי שהיה צריך לומר זאת.

בברכה שתזכו להמשיך בזכות הרבים האדירה שביזמה זאת ובכל מפעלכם העצום שאין לתאר ולשער פירותיו בעוה"ז ושכרו בעוה"ב ישעיהו שניידר כולל קול יעקב

לפני כמה שנים בחוה"מ פסח כשיצאתי מהבית ראיתי את ר' דב זצ"ל יורד מביקור בביתו של אחד מגדולי ישראל, כמובן חיכיתי בהדרת קודש עד שירד ר' דב, והנה רק ראה אותי תיכף ומיד הושיט ידו "גוט מועד" בלבביות מיוחדת, כמובן זה הפתיע וחימם לי מאד את הלב!

נכחתי בישיבה קטנה שלמד בה א' מנכדיו ור' דב הגיע לשם פעם א' למסור שיחה ועיקר השיחה הי' שסיפר סיפור קצר אודות איזה נושא ואח"כ שר [והבחורים עמו] שיר על הנושא הנ"ל, וכן הלאה אודות כמה נושאים, כמו"כ בישיבה הגדולה תושיה תפרח [בה דיבר הרבה פעמים בשבתות ובשמחת בית השואבה - כשהי' מגיע לבית בתו וחתנו משגיח הישיבה הגר"ר דניאל ארנפורנד שליט"א] - הי' פ"א ששר עם הבחורים שיר במנגינה מוסרית [שכנראה חיבר הוא] על המלים: יפה שעה א' של קורת רוח בעוה"ב כו' יפה שעה א' של תורה ומעש"ט כו', כמו"כ אמר פעם שלא דורשים/ידרשו ממנו בשמים להיות ר' אביעזר פילץ, אלא להיות דב יפה.

פנינים שאני זוכר מדברותיו בישיבת תושיה: השמים שמים לד' והארץ נתן לבנ"א, - היינו שנתן את הארץ לבנ"א - לעשות מהם שמים [בשם החי' הר"ם]. - היצה"ר נקרא כסיל כי הוא מוכר כסילות לבנ"א. - ברש"י פ' כי תצא עה"פ לא תתעב מצרי, אע"פ שטבעו זכורכם בים, לפי שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק, והביא שגדול אחד בספרו פירש דקאי על התקופה שהיו בשעבוד מצרים, ומ"מ לפי שנתנו להם מזונות אין לתעבם, ותמה אטו ע"ז מגיע שלא לתעבם, אלא ודאי הפירוש שפרנסום בתקופת שנות הרעב [בחומש בראשית]. והוסיף ואמר, אף שאדם גדול פירש כן, הישוב לזה מצינו כו"ב בדברי חז"ל שאמרו: כד ניים ושכיב אמר להא שמעתתא. [אמר זאת בתור שיחה על חשיבות הדקדוק בכונת חז"ל].

וכל דבריו שיצאו ישירות מן הלב בלא כחל ושרק - נכנסו ישירות אל הלב באופן הכי טבעי.

קטע מתוך דברי חיזוק והתעוררות שנאמרו מפי מרן המשגיח זצוק"ל

שמעתי שמרן החזון איש אמר, שהטובה הגדולה ביותר שאדם יכול לעשות לעם ישראל, זהו לתת להם 'אדם גדול', וטובה זו יכול לעשות גם באמצעות עצמו. ועיינו הרואות, את התועלת העצומה שגדו"י מועילים לדור, חסד עשה עמנו הי"ת ששתל בדורינו את מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א כמה הוא מועיל לעם ישראל בעצות וברכות, ופעם היה ידוע שהוא בקי גדול ושקדן גדול, אך עדיין לא ידעו את גודל למדנותו, אך כשהוציא את ספרו דרך אמונה הלבדנים הגדולים אמרו עליו שהוא גם למדן גדול ביותר. זכינו שעכשיו הוא 'שר התורה' והוא גם שר הברכות. מצוה לברך את ישראל, אך הברכות של מרן רבי חיים שליט"א ערכן רב כשמברך לפעמים נעלמים סימני המחלה יש על כך עדויות ברורות. אחד אמר על דרך צחות, אולי ניתן למרן רבי חיים חדר בבית החולים שיברך אותם ויפטור לנו את הבעיות, אבל האמת שזה תלוי מי הוא המתברך. רואים אצלו מה זה כח התורה היה זמן שלא רדפו אחריו והיה מכונס בד' אמות של הלכה מתוך ענוה ופשטות. ועכשיו שכל העולם הולך אחריו, הוא נשאר באותה פשטות באותה ענוה. שמעתי שמרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן שליט"א אמר, שידוע שהיה זמן שלא רצו להתחתן עם בחורי ישיבות ואיך השתנה הדבר. אמר מרן ראש הישיבה שליט"א שהשינוי התרחש בזכות עמל התורה של מרן החזון איש זצוק"ל שהיה שקוע בתורה למעלה מדרך הטבע, וזה כ"כ השפיע על הדור שלכן רצו להתחתן עם בחורי ישיבה. כפי המסופר שאחד נכנס למרן חזון איש זצוק"ל וראה אותו שוכב על הארץ ומאוד נבהל. אמר לו מרן החזון איש זצוק"ל אל תבהל, תמיד אני אומד כמה זמן יש לי ללמוד עד הרגע שאגיע למיטה, והפעם טעיתי באומדן והגעתי לכלות הכוחות מעט קודם.

(נאמרו בביהמ"ד הגר"א בסעודת שלישית מרכזית ק"ק רמת בית שמש א')